

UNIVERSUL LITERAR

IROZII, desen de ȘTEFAN DIMITRESCU

In acest număr: EMANOIL BUCUȚA, ALFRED MOȘOIU, AL. STAMATIAD, ION CREANGA, DON JOSEPH STANCU, G. BREAZUL, PERPESCIUS, N. N. TONITZA, OS. POPIDE, etc. Buletin bibliografic săptămânal de Al. Sadi Ion și de Ștefan Dimitrescu și N. N. Tonitza.

An. XLII, Nr. 1.
3 Ianuarie 1926

Lei 5.

Zăpezile de altă dată.

...erau, orice s'ar spune, mai statornice. Mai puțin capricioase. Era o distincție între zăpadă și ploaie ca între două fiice ale aceleiași prințese, dintre cari una se măritase, cuminte și conservatoare, cu feciorul prințului din regatul vecin pe când cealaltă, trecând peste consemnul princiar contractase una din acele însoțiri morgantice care alimentează și cumetriile și foiletonul romanelor de sensație. Ploaia era ploaie și zăpada era zăpadă. Se pomenea desigur, și înainte vreme, de tunete și de fulgere în toiu de iarnă dar chiar așa, ca zilele trecute, în Muscel, curcubeu în ajunul Crăciunului, par'că nu. Toamna își prelungia agonia până în pragul lui Noembrie, începeau preparative de iernat, totul se petrecea ca în creștomajiiile de clasele primare în care anotimpurile au date fixe, cerul se posomora ca în celebra pânză a Golgoței și într'o bună zi pastelul lui Alesanări intra în funcțiune. „Lungi troene călătoare, adunate 'n cer grămadă”, „ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară” și iarna își instalează circul sub corturile-i albe și nu-și ridică tabăra până 'n primăvară. Nu era de rigoare, să se fi prăsit mulți șoareci de câmp și nici să se fi făcut nenumărate scorușele, ca să fi avut, după credința poporului, o iarnă lungă. „Ce-asteaptă zăpada? — pe aceea ce-o să vie” e o imagine tipică pentru iernile patriarhale și tabietii, bune de taifas și care nu se urnesc cu una cu două...

La Pol, negreșit, nu era mai altfel. Dacă ne era greu să admitem că în colibele de zăpadă, luminate cu o gazornită de ulei de focă, e o căldură, după spusa exploratorilor, sufocantă, în schimb poveștile lui Andersen ne vorbeau de serate groenlandeze, cu dansuri albe în lumina lunii, cu un balet de urși polari în timp ce mai departe, într'o simplitate de tragedie greacă, un muribund autohton era cusut într'un sicriu de pici și, după dorința lui, zvârlit în apă, să se odihnească printre ghețarii plutitori pe care dorm câinii de mare când pe deasupra pasărea furtunilor se sbate și stâncile oscilează și nămeții de ghiță și zăpadă se năruie...

Și nici în împărăția semeților Alpi nu era mai altfel ca la Poli. Intânderi nesfârșite de omăt și ghiță, lavine patinând după cel mai perfect cod al sportului, din loc în loc, pogoane de zăpadă roșie, tinctată de misterioasa injuzorie, cu numele de nimfă: Uredo nivalis, dar peste tot imperiul aceiași încremenire albă, aceiași ceremonie nupțială a fetei de împărat cuminte, acelaș protocol ca 'n bunele noastre zăpezi de altă dată...

Căci, vai, totul și pe nesimțite ne duce pe coarda regretului, la refrenul lui Villon: „Ce s'au făcut zăpezile de altă dată!”. Cum se cunoaște că vaza-

Răscumpărarea

— CH. BAUDELAIRE —

Omul, oa să-și răscumpere vina,
Are două câmpuri pline de bălării,
Pe care trebuie să le muncească
Cu fierul gândului său;

Ca să strângă câteva spice,
Ca să culeagă cea mai mică roză,
Trebuie veșnic să le stropescă
Cu lacrimile frunței sale.

Unul e Arta, altul — Iubirea.
— Ca să 'mbuneze pe judecător,
In ziua teribilă a judecării
Când fiecare va fi judecat,

Omul va trebui să-i arate
Hambare pline cu grâne, și flori
Bogate și strălucitoare
Cu care să cucerească pe Ingeri.

AL. T. STAMATIAD

bondul autor al „Testamenturilor” nu era de loc un personaj polar. Căci dangătul acesta de clopot funebru, nu e de alt undeva decât din celebra „Ballade des Dames du temps jadis” care așa de înșelător începe:

„Dietes moy où, n'en quel pays,
Est Flora, la belle Rommaine”

și trece, într'un înduioșător mormur de pomelnic și pe Arsiada, și pe înțeleapta Hêloiza, amanta călugărului Abellard (îți amintești de acele ore de meditație delicioasă 'despre cari însuși povestește în agreabila lui latinească?) și pe regina ce porunci ca Buridan, să fie zvârlit cu sacul în Sena — apoi:

Regina Blansa ca un crin,
Cântând cu voce de sirenă,

și-apoi pe Berta, pe Bietris, pe Allis și în cele din urmă, pe Ioana d'Arc, buna Lorenă pe care o arseră Englezii pe rug, ca să sfârșească înaintea soției, în aceste două, cu ecouri de trecut și de desnădejde, versuri:

Où sont-ils, où, Vierge souveraine?
Mais où sont les neiges d'antan!

Și-acum te înțeleg, suflete! Nu de dragul fenomenului atmosferic și-ai amintit de zăpezile de altă dată și de miraculosul refren al lui Villon. Cădelnițează în svon de zurgălăi de argint, sănii iuți dispărând pe sub umbrarul de ceață, de vis și de nea, se pierde, la marginea unei păduri, pe lângă linia ferată, un cuplu nins de un roțu de fluturi albi, zăbovește la o răspântie, între bice de crivăț, un tânăr desfoind roza vânturilor și alcătuindu-te din inexistență și din iubire, mică fantomă, cu ochi strălucitori de abanos, cu buzele de vișini altoite și cu strengarul tău breton...

PERPESSICIUS

Cei doi consolați

— Voltaire —

Marele filosof Citofil spunea într'o zi unei femei care avea serioase motive să fie dezolată: „Doamna mea, regina Angliei, fiica marelui Henric al IV-lea, a fost tot așa de nenorocită ca și d-ta: o alungară de pe tron; era cât p'aci să o innee furtunile pe mare și-și văzu regescul soț pierind pe eșafod. — Imi pare foarte rău pentru dânsa, răspuse femeia și porni să se tânguască de propriile ei nefericiri.

„Dar, spuse Citofil, amintți-vă de Maria Stuart: ea nutrea o iubire foarte curată pentru un foarte cum se cade muzicant care avea o prea frumoasă voce de bas. Bărbatu-său ucise pe muzicant chiar în fața ei și apoi buna ei prietenă și rudă, regina Elisabeta, despre care se zicea că e fecioară, puse de-i tăia capul pe un eșafod acoperit cu negru, după ce o ținuseră optsprezece ani în închisoare. E din cale afară de crud, răspuse femeia și se adânci din nou în melancolia ei.

„Ați auzit cumva vorbindu-se, zise consolatorul, de frumoasa Ioana din Neapole care fu prinsă și gătită? — Mi-aduc aminte, ca prin vis, răspuse întristată.

„Trebuie să vă povestesc, adăogă celălalt, întâmplarea unei Suverane care fu detronată, chiar pe vremea mea, curând după cină și care-și sfârși zilele într'o insulă pustie. — Cunosc toată povestea asta, răspuse doamna.

„Ei bine, atunci am să vă arăt ce i s'a întâmplat unei alte strălucite prințese căreia i-am predat filosofia. Ea avea un amant, așa cum toate, strălucitele și frumoasele prințese, au. Tată-său intră în odae și surprinse pe amantul ce avea fața îmbujorată și ochii scânteietori ca rubinul; femeia avea și dânsa obrazul foarte aprins. Chipul tânărului nostru dispăcu așa de mult tatălui fetei, că acesta, repezindu-se îi dădu cea mai teribilă palmă din câte dăduseră vreodată în ținutul lui. Amantul puse mâna pe clește și sparse capul socrului care cu mare greutate se vindecă încât și astăzi tot mai poartă urma acelei răni. Amanta, zăpăcită, sări pe fereastră și-și scrânti piciorul, așa că și astăzi se bagă de seamă cum șchioabătu cu toate că are aceiași talie admirabilă. Amantul fu condamnat la moarte pentru că a spart capul la un prinț așa de mare. Îți poți închipui în ce hal era prințesa când îi ducea amantul la spânzurătoare. Am văzut-o neîntrerupt cât a stat în închisoare; nu-mi vorbea de cât de nenorocirile ei.

— Atunci, de ce nu-mi dai voe și mie să mă gândesc la ale mele? îi spuse femeia. — Vai răspuse filosoful, pentru că nu trebuie să te gândești și pentru că dacă au mai fost atâtea celebre doamne nefericite, și-ar sta foarte rău să te prăpădești cu firea. Gândește-te la Hercuba, gândește-te la Nioba. — Ah! răspuse femeia, dacă ași fi trăit pe vremea lor sau pe vremea atâtor prințese strălucite, și, ca să le consolezi, te-ai fi apucat să le povestești nenorocirile mele, crezi că cle-te-ar fi ascultat?”

A doua zi filosoful pierdu pe unicul său fiu și era cât p'aci să moară de suferință. Cucoana întocmi o listă cu toți regii care-și pierduseră copiii și o duse filosofului. Acesta o citi, a găsi foarte exactă dar continuă să plângă.

Trei luni mai târziu ei se revăzură și fură foarte mirați că sunt cu mult mai veseli. Puseră să se înalte o frumoasă statuă Timpului, cu următoarea inscripție: ACELUIA CARE CONSOLEAZĂ.

LEBĂDA

EMANOIL BUCUȚA

Șoseluța se cațără pe sub deal și face din cotituri prispe de vedere peste văi. Bahluilul s'a pierdut în seara pădurilor desfrunzite. Câte un iaz licărește metalic de-o lumină nu se știe de unde răsărântă. L-ai ajunge cu docarul după două ceasuri de drumeag de moșie prin miriște. Acolo Iacov pescarul scoate acum dopurile vechi de teju din găurile bărcii și pune în loc altele. Astăseară domnișorul cel mic iese la rațe.

L'am văzut pregătindu-se încrunțat. Dăduse întâiu porunci pe-a doua zi, cine să meargă la pădure și în ce parte. Dacă venea Ovreiul dela Botoșani cu vinul, trebuia dus să i se arate comina. Fusese pe la grajdul de vaci și încauise singur ușițele verzi dela cotețele păunilor. Cu trei zile înainte găsise lebăda fără cap în cutia ei caldă, unde avea să ierneze. O pisică sălbatică se strecurase pe burlanul îngust de aer și o sfâșiasse. Avea de atunci un fel de necaz prost și nevânătoresc. I se părea că apa n'are să se mai întoarcă în basin niciodată și că parcul și casa de țară au să fie cu totul trocnite de frunza toamnei. Vână ca să se răzbu-ne, peste zi și noaptea, vânat cu blană și vânat cu aripi. Primăvara pentru el se depărtase.

I-am cerut să mă ia și pe mine. A primit cu jumătate gură, dar eram prea prieteni și seara se arăta prea frumoasă, ca să bag de seamă. Înșurupa acum mai bine scaunul dela spate și mai îndesa ceva în săculeața cu merinde. Atât însemnam deocamdată în întreprindere, și poate până la capătul ei. Nu-mi păsa.

Când să pornim, un țăran călare intră pe poartă cu o scrisoare dela „Curte”. Era bucuros că ne prinsese și râdea de sub pălăria lui cu margini mari de plăeș moldovean. Prietenul citi dintr'o privire și-mi zise, de la locul lui, fără să se întoarcă. Ținea hățurile într'o mână și biciul într'alta.

— „Bunicul ne roagă să facem un scurt ocol pe la el. Te supără?” Și așa se brodi-se că treceam în trap grăbit pe șoseluța cu praveliști peste văi, de cerdac de turn. Lăsăm câmpul tot mai departe, la dreapta.

„Curtea” e înconjurată de un zid înalt de cetate, cu piatră și cărămidă amestecate. Are oranjerie, iaz și colibe de pastorală, cu amintiri din veacul ciobănișelor regine. Porțile se închid cu drugi în cruce și poate că ostași în pantaloni albi strimți și în haine albastre lungi, pe trup, ies atunci din întuneric și în straje cu puști cu vergea. Docarul trece pe a-leea largă dela intrare purtat parcă de roți de jucărie. Plăeșul fuge când înainte, când la coadă, și nu ne lasă decât la scară.

— „Ce e cu firul vostru?” zise un bătrân care stătea nevăzut în firida cu bancă a verandei descoperite dela intrare, și se sculă să ne întâmpine.

Trebuia să fie bunicul gazdei mele, prințul. Il priveam cu o lipsă de sfială, la care mă îndemna marea dorință, de mult amânată, să-l cunosc.

Era neobișnuit de înalt și puțin adus de umeri. Cu atât îl apăsau cei șaptezeci de ani, pentrucă deasupra barbei albe, fața era sănătoasă, roșie și senină. Nasul puternic și ochii albaștri aminteau de chipuri de domni, cari umplu de aceeași hotărâre și privire isteată, două veacuri din viața Moldovei. Neamul s'a risipit și rărit, dar, cum pe un ogor unde a fost pădure, tăiată de schimbările vre-

mei, spicele cresc obraznice din vechiul loc îngrășat de frunză sau câte un copac lăsat semn de hotare se avântă rănușos cât o dumbrevă, în atâtea case de pe plaiurile de-aici, rude tari duc mai departe sângele primit, iar, când s'a păstrat chiar spița blagoslovită, ea e ca acest moșneag, portar de istorie.

— „Ce e cu firul vostru? Știam că pleci la cinci și am sunat numai cu pușin înaintea.”

— „Un car a trântit stâlpul dela Fântâna-văruită. Tocmai îl ridicau când treceam. Dar, dacă nu-și lovea Spuzitu iapa cu călcăele, nu ne mai apuca. Imi dai voce? Fostul meu profesor, de care ți-am spus că ne-a făcut plăcerea să vie pentru câteva zile la noi, și mă însoțește la iaz.”

Intrarăm încet. Nu într'o încălțare de casă locuită, ci într'un fel de sală de armă fără sfârșit. Lumina celor trei geamuri din față, înalte cât peretele, călea pe mozaicul de jos și de acolo, aruncată îndărăt de luciul și tot mai slabă, abia înainta spre fund. Pe margini era umbră. Nu vedeam dacă acea umbră nu era plină

EMANOIL BUCUȚA

cu armuri în rând, cu tăblia netedă și mare de cavalier al credinței sau cu plăcile și clinii mlădioși, gătiți cu nituri și spini de oțel, ai curților france. Prapure de piele în prăjină cu cruce și flamuri de mătase în lănci puteau să se înșire în spatele lor, tot de altă culoare și stemă, în lungi cuere cu belciuge de fier. Iar când noaptea sfeșnicele cu multe brațe erau purtate în odăile din dreapta și din stânga sau pierreau în sănușurile de după arcul de zid neînchipuit de larg din fund, ce alaiu de vedenii de bal în lăzuitoare taftale și focuri de pietre nu roia pe delături, cu pieptănătura linsă, cu cărare, și rotunjimile de malacov napoleoniene, sfărâmându-se într'o pulbere albă de zori.

— „Uite de ce te-am chemat”, începu bătrânul după ce ne așezarăm. „Mi-a telefonat Adina, vară-mea, că vine cu Pica pentru două zile, să vâneze. Te rog pune la cale câteva vânători și întovărășește-le. Ți-l dau pe Boldur pușcașul”.

— „Când vine țața Adina?”

— „Chiar acum. Le-aștept la ceaiu. Au plecat de-un ceas cu mașina dela Iași”.

— „Știi că n'are să fie ușor, bunicule? Ceva se poate face, nici vorbă. O să luăm încă odată câmpul din sus de vărârie și să ținem marginea până în gâră. Dar ce-are să cadă? Aș putea să număr de azi: zece, doisprezece iepuri și patru, cinci blăni de vulpe. E locul sărac și vânzolit. Alaltăeri a fost cam pe-aco'lo bătae mare cu două sate. Să se fi tot împușcat într'o zi întreagă treizeci de iepuri. Trei sferturi, de cap! Altădată o să ne ducem la iaz. Mutăm seara de azi pe poimăine”.

Zise și răsese puțin din coada ochiului la mine. Vrea să se arate vesel că-mi fusese stăruința de geaba și mă păcălisem. Eu îi iertam orice. Il știam în sine amărât și, apoi, ascultam glasurile de demult ale castelului.

— „Da, ce-i dreptul, e timpul nepotrivit. Dar știi că pe ploaia și vântul de Sâmbătă Mitruț a văzut doi lupi în luncă?”

— „Si-a tras?”

— „Ce să tragă? Era călare și, când a mirosit calul sălbăticunile, a încercut să sforăie și să se învârtească în loc. S'a luptat el Mitruț să-l ție și să-si desfacă pușca de pe umăr. De unde! Lunii s'au uitat la el și au intrat fără grabă în răchiți. Doar că n'a venit plângând de ciudă la mine hăistul!”

Cred că dela aceste întâmplări cu fiare și furtuni bunicul și nepotul au trecut la altele, petreceri la conacele vecine sau preturi de vin și de grâu pe viața Cernăuțului și între cooperativele basarabene. Le-auzeam numai câte un câmpieș de vorbă. Prințul ședea rezemat în palme pe hambul de aur al bastonului și privea cu ochii umezi pe tavan, de cealaltă parte a mesei. Il urmărea cu un gând care nu voia să se arate. Iar acesta, cu toată cuviința lui de om de lume, se simțea că e cu mintea aiurea. Iși așeza câteodată unda de păr ca pail care-i cădea pe frunte și atunci ochii foarte albaștri și depărtați se opra pe lucruri, cu puțină nedumerire. Și numai decât gura zâmbea, ca să acorere nitarea de sine a privirii. Cei douăzeci și trei de ani trăiți mai ales la țară se vedeau în fătura bine legată și pietroasă. Sublocotența de cavalerie, cu care lăsase scoala dela Timisoara și raidurile lunzi, îi mlădiase miilocul și-i sumețise grumazul dincolo de vârstă și de fire, mai mult duioasă. În locul cravasei luase condeul și condicele administratorului și dădea o mână de ajutor la gospodăria celor câteva sute de fălci ale părinților, scârțate de expozriere. Le mânia mai cu drag decât butelia de Leyda și ablativul absolut de ne vremuri. Și mă bucuram, martor al acestei așezări în bărbăție.

Ascultam și mă bucuram numai la răstimpuri, pentrucă plecasem în cercetare, alături de fata mai mare a casei, prin sala de arme. Vedeam tavanul, nesprijinit pe niciun stâlp, cu podoaba lui rară de lemn; câte o umbră nemișcată în geam, sus la un cap de scară, ca o strajă întoarsă spre grădină, cineva care visa poate în căderea de seară a frunzelor și descoperirea casa mai locuită decât nărea; și stema Moldovei, cu bourul legendei, turnat în piatră și una cu mozaicul pardoselei, ca o pecete în miezul ei pusă de

un uriaș descălecător de jară, și ca un talisman cu semne de zodiac, ieșind din pământ. De-acolo m'a trezit trompa automobilului.

Cât m'am întors, și ușa cea mare dela intrare s'a și deschis de perete. Camardinerul cu livrea cu nasturi mari de alamă, care pândise pesemne de sus sosirea oaspeților, primi din fugă o blană în cap, iar femeia ceva ca un mașon și o geantă de mână. Din vijelia accasta albă se alese o fată îmbrăcată bărbătește care-și scoase căciulița din cap, își scutură părul negru tăiat și se aruncă în brațele prințului:

— „Dragă, dragă moșule!”

Il sărută pe obraji, pe barbă, pe ochi, râzând.

Prietenul meu se sculase în picioare la locul lui, și aștepta, pălit puțin. De pe patru uși ieșiră, parcă ar fi stat până atunci îndurătorul lor, domni și doamne în haine de seară. Pe ușa cea mare intră în același timp cu ei, în șuba de drum până în pământ, Adina Barnoschi, urmată de oamenii de serviciu încărcăți de geți, de burdufe de călătorie, de plecturi și de arme.

— „Pica, nu-l ameți pe unchiul George!”

Pica râdea însă și mai departe și-l săruta mereu. Când se opri, deodată, voit și cu privirea asprită, se uită la tânărul înfipt înaintea mesei, făcu un singur pas mare până la el și-i întinse mâna:

— „Erai aici, Sandi?”

Apoi alergă la ceilalți, tot așa de furtivă, și se pierdu într-o ceată de fete.

— „Cutia cea mare din automobil duceți-o pe dincolo. Dar cu mare grijă, în picioare și să nu fie trântită”, porunci Adina Barnoschi oamenilor. „Miss Kennedy, supravegheați, te rog!”

— „Sandi e în toată lumea! Bahluului mare maestru de vânatoare și nu se poate, dacă vrea, să nu ne facă niște bătăi de pomină. Nu se poate! Dacă vrea! Il cunosc eu. Spune și tu, mamă!”

Așa vorbea Pica mai târziu, la masa dintre ferestre unde lumea se strânsese așteptând să fie chemată la ceai. Vorbea fără să mai lase pe cineva să-i răspundă.

Sandi zâmbea, neputincios și îndatoritor.

— „Credeți că lasam eu potârnichele în Bărăgan, fără ceva sigur în schimb, în luna mea de alice și de praf? Alături am primit telegrama moșului că Sandi a căzut iară la kinegetikomane. Și am și pornit din balta noastră de hoți de cai la Moldova cea frumoasă. Măine o să ne ducem să vedem sfintele soboare bizantine în biserica lui Ștefan din Hârlău. Mergi și dumneata cu noi, miss Kennedy. Și vom fi vernice pe urmă de iepurii, rețele și mistreții Țării-de-Sus!”

Prințul și Adina se uitară unul la altul. Pica se dădea chiar pe lângă planul lor și ridica ștângărește un colț al vălului. Și iară se depărta. Era și aici fata pornită și argint viu pe care o știau. Dar la ei se uita acum pe furis, cu oarecare teamă, și Sandi. Ce putea să însemne acea telegramă?

În tăcerea, care se făcu, se auzi un diplomat, venit în țară în săptămânile lui de vacanță, cum căuta să dovedească nu știu ce, cuiva din celălalt colț al sălii, într'un întineric sfărâmat numai de scipirile briliantului din acul de cravată:

— „Pe familii ca acestea, de veche tradiție, producătoare, mândre și cinstite stă țara ca pe niște coloane. Ele cu țaria lor fac posibilă sarabanda fericirilor moștenitori și a stricaților de tot felul. Cu cât există și jin ele mai bine, își fac și ei mai mult de cap. Romanticii le-au crezut ruinate, de Evrei, de Paris, de votul uni-

UN ROMAN

*Cafegioaica din hotelu-acesta mic
Din zori și până iar să se desbrace
Își fierbe zilele opace
Într'o fărâm' albastră de ibrice.
Tot timpul frântă unghi din camizon
Vorbește doar despre cafelele ce nu-i dau pace,
Și strigă și discută-autohton
Comenzile ce 'ntruna se reped.
Și'n orele ei de repaos patru ped
— În care cască și se'ngrase —
Stă la tuias cu servitoarele sub stele;
Și-atunci, vorbește tot despre cafele:
Cum se prepară o cafea gingașe,
Cum trebuie s'o fierbi și s'o moșești
Să se deschidă ca o floare'n cești!
Și'n pat, când somnul carnea i-o doboară,
În scândurile ce pe vremuri fremătără,
În vânt și în luminile cerești,
Începe-un fremăt de vioară...
Și-și vede'n vis, copiii ei, pe orizont:
O fată, bursieră, cu păr blond
Și un băiat în școala militară.
De pe o plaje cu sclipiri de tăvi,
Pe-o mare cu talazuri de cafea,
Ii vede, ca pe două bărci, alătura;
Când două bărci, când două nave,
Ce spumegând pe'ntinderile suculente
Sub zări din ce în ce mai vaste,
Cu cât se duc, cu-atâta cresc în coaste,
Până iau form'a două bastimente.*

Se duc coloșii spintecând ca două brice!...

...Și'n timp ce mâna arsă de ibrice

— Ca o penumbră de dantele —

Stă streșină în vis pe ochii maicii,

Din nou bat zorile în geam și cer cafele...

Acesta-i tot romanul cafegioaicii!

1924.

G. Gregorian

1) Din noul volum de poezii care va apare în primăvară.

versal sau de altă lege de aramă. Economiștii de școală nouă nu le-au descoperit, în forma adaptată și nouă. Și capitalul lor, așa de ascuns și puțin cât e, de românism și de moralitate, sunt drugi de metal nobile pe care se bizuie toată hârtia fără altă valoare, pusă în circulație de ceilalți.”

Dar, dându-și seama că a rămas singur și e ascultat, slăbi și se duse cu tovarășul lui spre fund.

Trei perechi de palme bătură nebuștește: a Pichii, a lui Miss Kennedy, preceptoarea ei scoțiană, și a lui Sandi.

— „Bravo, Nicule! Ce înseamnă să fii numismat și să trăiești la Copenhaga! Jos inflația!” strigă Pica și alergă după vălul ei de spiță mai depărtată, să-i strângă mâna.

Se aduseră lumânări. Prințesa, care se arăta foarte rar, venise și ea. Se vorbea mai încet și pe grupuri. Tavanul cu podobe de lemn rar se topise în înalt, și pierise în codri sau în simbolul lui, și bourul pajurii. Și pieriră apoi unul câte unul și ai casei, chemați în sufrageria roșie.

Prietenul meu mergea alături de „fata” Adina, cu care vorbea. Pica se ducea cu numismatul. Dar aproape de ușă își ceru iertare și alergă la mama ei.

— „Mamă, te rog! Mi-l lași pe Sandi? Numai până vă așezați, și sântem îndurător!”

Doamna Barnoschi o privi râzând și căută din ochi pe prinț, fără să-l mai găsească.

— „Ți-l dau. Numai să nu-l sperii. Și nu uita că prințesa e cu noi. Repede! Ți-o las pe Miss Kennedy să te ajute!”

Sandi îi sărută mâna și rămase. Așteptă pe loc până trecu pragul și cel din urmă oaspe și se îndreptă, într'o fierbere abia stăpânită, către fată.

— „Pico, țineam chiar eu să te văd între patru ochi. Nu cred că vrei să mă faci de răs. Ce sânt semnele și taina dimprejurul meu? Să știi că nu mai intru la ceaiu, ci plec drept acasă. Grigore, zi să-mi fie docarul gata!”

— „Dragă Sandi, întâiu că nu suntem nici acum între patru ochi. Dacă mă așteptam, îi făceam cel puțin „semn”, cum zici tu binevoitor, lui Miss Kennedy, să-și acopere luminile ei verzi. Domnul Medrea și așa se uită mai mult pe pereți!”

Asta era pentru mine, își plătea o poliță mai veche, cu care o îndatoraseni într'o convorbire despre portrete domnești, la București, în casa părinților lui Sandi.

— Și apoi, n'ai dreptate. Mă făceam mai degrabă eu de răs dacă umblam unsprezece ceasuri cu trenul și unul cu automobilul, până aici sub izvoarele Bahluului, numai ca să te fac pe tine de răs. Vreau atât, să-ți dau un mic dar, și să te rog să înjghebezi, mai mult pentru Miss Kennedy și mama, decât pentru mine, o mică vânatoare pe moșia moșului!”

Miss Kennedy ieșise și se întorcea urmată de doi servitori, cari aduceau cu mare fereală o cutie de lemn pe brațe.

— „Poate că meritam altceva”, vorbea

ION CREANGA

Pica mai departe, îndreptându-se către grup. „Mai întâi azi întâia oară cu părul tăiat, după cavalcada noastră pe sub stejarii roșii de pe Malul-cu-fântânile. Vezi că m'am ținut de cuvânt. Și înainte să fi ajuns modă! S'a dus copilăria cu coada ei pe spate! Cu toate că și atunci nu era decât un conciu de femeie, scăpat din ace'."

Vorbi și trase — cu pică — aș fi zis eu, lacătul dela ușa cutiei. Dar n'avea nici rost și n'aș mai fi avut nici răgazul să zic fie și atât. Sandi se ținea de pașii ei cu obrajii cam dogoritori, de altă simțire decât cea de adineauri.

Pica puse mâna pe marginea de sus a cutiei, apăsă și în acelaș timp, cu aplecarea în brațele speriate ale purtătorilor, se deschise și ușa și scăpă și dinăuntru, într'o desfacere foșnitoare de aripi, o lebădă.

Pașărea lunecă puțin pe mozaic și apoi se îndreptă în toată albașta ei, cu măscuța de catifea neagră a ochilor peste ciocul puternic. Stătea nemișcată, luminând mai tare decât lumânările, drept pe stema Moldovei. Era o raritate a bălții poposită pe un grind în drumul spre miazănoapte și părea un plecon al vreunui staroste de margine litvan, trimes la curtea voevodului în Hârlău, pentru petrecerea Răresoarei și a plodului ei.

Pica nu râdea. O înfiora poate și pe ea ciudățenia acelei reci și strălucitoare vedenii. Sta și se uita încordată la Sandi.

Acesta rămăsese în uimirea dintâi. I se întorcea primăvară! Darul de acum un an, pe care nu știuse să-l păstreze, era aici, mai mândru decât atunci. Apa țâșnea din înalte havuzuri în basin și frunzele tremurau liniștite pe alei. Păunii căutau gardul-viu înflorit ca să-și întindă acolo sus draperia cu ochii verzi a cozii. Bunicul, care era îngrijat, ascunzându-se, de amărăciunea lui, destul de copilărească pentru alții, cari nu știau tot ce știa el; prietenii de departe, de pe câmpiile cu potârniche, cari se opreau privind în zare la călărașul de sat cu bilețelul grăbit dela poștă în mână și porneau încoace numai decât!... O căldură necunoscută îl năpădea treptat. Il slăbea. Și deodată se repezi la lebădă, o cuprinse și fugi cu ea, cu capul gol, în docarul care trăse-se la scară. Peste o clipă roțile se auzeau gonind pe drum și se pierdeau.

Pica privi după el, fără să se miște. Apoi se îndreptă către sufragerie și zise răzând silit, numai pe jumătate spre noi, ca să nu i se vadă fața:

— „Uite-ne martori ai unei răpiri, și încă de minoră. Vă rog însă să rămână între noi. Ne-am înțeles? De ținut, tot s'a ținut de cuvânt și nu vine la masă. Cavaler, sau cavalerist! Dar acum am să-l fac de răs: cavalerul, sau chiar cavaleristul cu lebăda! Cavaleristul cu lebăda!”

Se lăuda. Înăuntru n'a făcut-o, ci a făcut numai atât, să pară firească plecarea. Nu se poate să nu fi simțit și ea, ce simțisem eu, că puțin lipsise ca Sandi să iasă cu altcineva în brațe pe ușa cea mare dela intrarea castelului păzit de bourul Moldovei.

EMANOIL BUCUȚA

Viața marelui scriitor este din fericire foarte bine cunoscută după autobiografia sa.

Născut la 1 Martie, 1837, în satul Humulești, din ținutul Neamțului, sprințarul copilandru a trăit în plină libertate mediul de țară, însușindu-și toată firea vioaie și dărză a omului dela munte. Această fire s'a răsrânt mai târziu și în opera sa, care este un produs strălucit al caracteristicii românești în fondul ei cel mai original.

A învățat școala primară în satul natal și apoi a trecut la Broșteni în creierii munților unde a avut ca învățător pe vestitul Nicolai Nanu dela școala lui Alecu Baloș. De acolo s'a întors la Târgu-Neamț și la Fălțiceni, isprăvind seminarul la Socola în Iași și școala normală „Vasile Lupu”, condusă pe acea vreme de Titu Maiorescu.

Despre aceste peregrinări diverse vorbește el în „Amintiri”: „Și eu să înșir atâtea școli: în Humulești, la Broșteni în creierii munților, în Neamț, la Fălțiceni și acum la Socola”

Ajuns diacon și institutor, Creangă este învinuit că și-a tuns părul și că mergea la teatru și aceste infracțiuni grave l-au silit să se răspopească. În urmă, ministrul instrucțiunii, Tell, îl destitue și din postul de institutor.

„Am fost destituit pe timpul răposatului mitropolit Calinic, de răposatul ministru Tell — fie-le țărna ușoară!” ne spune mai târziu cu mult umor, Creangă.

Moare la 31 Decembrie, 1889 în Iași. Opera lui Ion Creangă este cea mai frumoasă biografie a poporului român. În el s'a întrupat toate calitățile și darurile unui popor în aspectele lui cele mai diferite.

Toate aceste calități le-a moștenit scriitorul dela mama sa. Ea a fost tipul cel mai caracteristic al femeii române, cu dorința aprigă ca fiul ei să fie mai târziu mândria familiei. Dacă ea n'ar fi înțeles rostul învățăturii și rodul ei, desigur, că marele scriitor ar fi rămas în Humulești și literatura noastră pierdea pe cel mai mare scriitor al ei.

Profit de acest prilej spre a deschide o discuție mult dezbătută la noi.

Este scriitorul Creangă un produs al mediului care l-a născut sau apariția sa se datorește unui fenomen independent de ea?

Cine cunoaște bine viața în care a trăit el și observă ce bine s'a oglindit ea în opera sa, desigur că va fi de părerea cea mai justă: Creangă a fost un exponent al vieții noastre sociale din a doua jumătate a veacului al 19-lea.

Dacă astăzi ar mai putea apare un scriitor analog cu marele nostru prozator, progresul de mâine al civilizației

noastre nu-l va mai putea recunoaște.

Dacă pe vremea lui Creangă, moș Luca călătoria la Iași cu vestii săi căișori albi, nepoții lui călătoresc azi cu automobilul și cu trenul.

Civilizația de acum și cea de mâine mai ales, va face să dispară toate figurile descrise în mod atât de plastic de scriitorul moldovean.

S'a petrecut odată cu marele scriitor și mediul care l-a produs. S'au dus toți acei oameni de odinioară cu firea lor curată și originală. S'a petrecut și Neculai Nanu dela școala lui Alecu Baloș și părintele Catihet dela școala din Fălțiceni și toți acei dascăli vestiți de altă dată, care cu mijloace modeste reușiau să creeze școlari disciplinați și cu dragoste adâncă pentru carte.

Mi-aduc aminte de un amănunt foarte interesant, aflat dela răposatul învățător și folklorist M. Lupescu. El fusese numit învățător la aceeaș școală unde învățase și Creangă. Cea dintâi grijă a sa a fost să culegă toate amănunțele ce se mai știau despre vestitul profesor Neculai Nanu. Mai trăiau încă vre-o câțiva elevi de-ai lui. Și îmi povestea Mihai Lupescu că ori de câte ori le amintea despre el, foștii elevi, ajunși moșnegi, plângeau cu lacrimi. Așa oameni erau pe vremea aceea. Acum toate s'au risipit...

Creangă a fost primul culegător poporan care a reușit să redea cu cea mai mare exactitate fondul și mai ales forma basmului poporan. În această privință el este superior tuturor folkloriștilor noștri. Nimeni până la el n'a putut reproduce așa de bine frumusețea povestirii poporane. În acest sens îmi pare gratuită afirmația lui Lazăr Șeinanu: „Din punct de vedere al exactității, Ispirescu ne pare superior lui Creangă, ale cărui povești nu sunt adesea decât combinațiuni personale, cusătură la un loc de diferite basme izolate, de unde lungimea nemăsurată ca în Harap Alb, basm unic ca întindere, pe terenul folclorului” (Istoria filologiei p. 348—353).

Cine a avut ocazia să asculte vreun iscusit povestăș popular, mai ales dela munte, spunând un basm, nu cred că ar mai aduce astfel de afirmațiuni. În privința colecționării basmelor poporane, problema este destul de dificilă. Nici un folklorist de meserie n'a putut reda până acum frumusețea basmelor noastre. Țăranul nostru în fața cărturarului cu creionul în mână, se sfiește și își pierde forma sa armonioasă și poetică în povestire. Numai un folklorist care a trăit în mediul de țară și are și darul povestirii poate reproduce cu exactitate forma basmului poporan. În acest sens cel mai perfect culegător a fost Ion Creangă.

Ispirescu, e drept, a reușit să înfățișeze forma basmului, dar dânsul n'a putut selecționa ceceea este adevărat poporan și curat românesc, de unele elemente străine introduse în mediul bucoareștean, de unde și-a cules cele mai multe basme ale sale.

Cunoscutul basm „Gheorghe cel Vi-teaz” versificat de Șt. O. Iosif în „A fost odată”, este o localizare românească a unui basm străin „Aventurile lui Lide-rik”. Poetul Șt. O. Iosif crescut sub influența literaturii romantice germane, a fost desigur frapat de aceste elemente exotice și le-a considerat ca fiind naționale.

Cel mai frumos prinos ce se poate aduce memoriei lui Ion Creangă este o ediție completă ilustrată cu tablouri de Grigorescu sau de alt mare pictor național.

GH. GARDĂȘ

SEARĂ

Câteva versuri din comedia eroică *Striana* care se va reprezenta în Ianuarie pe scena teatrului Național din București cu d-na *Maria Giurgea*, în rolul *Striane*.

...Se lasă altă seară, ai zice-un patrafir,
Pe care stau cusute stelulele cu fir...
Sub el, pom, floare, iarbă, smerite fiecare,
Iși spovedesc păcatul ca'n Vinerea-cea-Mare...
Un strop de zi rămas-a pe frunzele de plopi,
El singur, de pe urma atdior mii de stropi!
Cu aburii țărânei și-apusul ce durează
Iți pare că o mână din cer, cădelnițează...
O! seară minunată! Cu-alaiul tău întreg
Acum, întâia oară, încep să te'nțeleg...
Ce farmec fără nume pe sufletu-mi se lasă?...
Văd seara cum se'mbie cu câmpul de mătăasă...
Cu fire de'ntunerice tăindu-l în bucăți,
Și lâng'un fir de iarbă, creînd singurătăți!...

ALFRED MOȘOIU

Pagini vechi

Cu plugușorul în Moldova

— Din «Amintirile» lui Ion Creangă —

Odată la sfântul Vasile, ne prindem noi câțiva băieți din sat, să ne ducem cu plugul; căci eram și eu mărișor acum, din păcate. Și în ajunul sfântului Vasile, toată ziua am stat de capul tatii să-mi facă și mie un buhaiu; or de nu, batâr un harpanic.

— Doamne, ce harapnic ți-oi da eu, zise tata dela o vreme. N'ai ce mânca la casa mea? Vrei să te bușească cei nandralăi prin omăt? Acuș te descalț!

Văzând eu că mi-am aprins paie 'n cap cu asta, am șterpelit-o deacasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi iee tata ciubotele și să rămân de rusine înaintea tovarășilor. Și nu știu cum s'a întâmplat că nici-unul dintre tovarăși n'avea clopot. Talanca mea era acasă; dar mă puteam duce s'o iau? In sfârșit facem noi ce facem, și sclipuim de cole o coasă ruptă, de ici o cărceie de tânjală, mai un vătrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și pe după toacă și pornim pe la case. Și-o luăm noi dela popa Oșlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gândul să umblăm tot satul... Când colo, popa tăia lemne la trunchiu afară; și cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urat, a început a ne trage câteva nașteri îndesate și a zice:

— De-abia s'au culcat găinile și voi ați și început? Ia stați oleacă, blăstămaților, să vă dau eu!

Noi atunci am pârlit-o la fugă. Iar el zvâr! cu o scurtătură în urmă noastră; căci era om hursuz și pâlclicșit popa Oșlobanu. Și din spaima ceea, am fugit noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem când îi zice popii:

„Drele pe podele
Și bureți pe păreți;
Câte pene pe cocoși
Atâția copii burduhoși“.

cum obișnuesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.

— Măi! al dracului venetic și ciapcân de popă, zicem noi după ce ne adunăm toți la un loc, înghețați de frig și spărieți; cât pe ce era să ne ologească boiata cea îndrăcită; vedeam dus pe năsălie la biserica sfântului Dumitru, de sub cetate, unde slujește; curat ucigă-l crucea l-a colăcit să vie să-și facă budiha cea casă la noi în sat. Ferească Dumnezeu, să fie preoții noștri așa, că nu te-ai mai înfrupta cu nimica dela biserică, în vecii vecilor! Și până-l mai boscorodim, până una alta, amurgește bine.

Ei, amu, ce-i de făcut? Hai să intrăm ici în ograda asta, zise Zaharia lui Gâtlan, că ne trece vremea, stând în mijlocul drumului. Și intrăm noi la Vasile-Aniței și ne așezăm la fereastră după obicei. Dar parcă năiba vrăjește: cela nu sună coasa, că-i e frig; celuia că-i îngheață mânilor pe cărceie; văru-meu Ion Mogorogea cu vătraiul subsuoară se pune de pricină că nu ură, și numa-ți crăpa inima în tine de necaz! Ură tu, măi Chiriece, zic eu lui Goian; și noi, măi Zaharia, să prufnim din gură ca buhaiul, iar iștialalți să strige: hăi, hăi! Și-odată și începem. Și ce să vezi? Unde nu se ia hapsina de nevasta lui Vasile-Aniței cu cociorva aprinsă după noi; căci tocmai atunci trăgea focul să dea colacii în cuptor. „Vai, aprinde-v'ar focul, să vă aprindă, zise ea burzuluită grozav: dar cum se chiamă asta? In obrazul cui v'a învățat!“

Roosevelt obișnuia să povestească cât de mult aveau tinerii americani, de mici, conștiința superiorității rasei lor. In sprinjinul acestei afirmații, povestea următoarea anecdotă:

— Care e numele întâiului om?
— George Washington, răspunde copilul.

— Prostii! țipă profesorul. De ce-mi spui nerozia asta?

— Pentru că, răspunde școlarul cu vocea clară, repetând cuvântul celebru în Statele-Unite, pentru că, el a fost: *first on war, first in peace, and first in the hearts of his countrymen* (întâiul în război, întâiul în timp de pace, și întâiul în inima compatrioților săi).

— Bine, foarte bine, zise profesorul îmblânzit.

Și cu toate astea întâiul om rămâne Adam.

— O! replică școlarul cu un ușor dispreț, dacă socotești și străinii!

Din cruzimile vieții (Aurélien Scholl ap. Treich):

Să stai, într'un salon, lângă o persoană șase și să-i răspunzi când dânsa vorbește altcuiva.

Să fii prietenul unui autor fluerat și să trebuiască să-l însoțești acasă în seara când i-a căzut piesa.

In ziua cea mai friguroasă a anului, în cea mai rece oada din casă, lângă un foc care nu vrea să se aprindă, să scrii un roman care se petrece în Senegal.

Să intri într'o cafenea ca să vezi dacă ți-a apărut articolul în revista căreia l-ai trimis. Să găsești revista tăiată în întregime afară de cele 30 de pagini cu articolul tău.

Trecând pe cheiu pe dinaintea anticariilor, să vezi de departe o tablă cu numele tău. Și apropiindu-te, să citești:

„Opere complete, 10 volume: 40 centime“.

Atunci noi la fugă, băieți! mai dihai decât la popa Oșlobanu... „Dar bun pocinog a fost ș'aista“, zicem noi, oprindu-ne în răscrucele drumului, din mijlocul satului, aproape de biserică.

Încă una-două de acestea, și ne scot oamenii din sat afară, ca pe niște lăieși. Mai bine să mergem la culcare. Și după ce ne arvonim noi și pe la anul, cu jurământ să umblăm tot împreună, ne-am despărțit unul de altul, răbegiți de frig și hămisiți de foame, și hai fiecare pe la casa cui ne are, că mai bine-i pare. Și iaca așa ne-a fost umblarea cu plugul în anul acela.

A fost odată...

În Ianuarie 1918, divizia noastră intră în Basarabia.

O, clipa când am trecut Prutul!... Mult mai mic de cât mi-l închipuiam, mi se părea că dispăre cu totul, ca să nu mai rămână nimic, nimic, între Moldova și Basarabia...

După o zi întregă de drum, ajungem la Bolgrad. Vălvă mare. Ofițeri ruși, scăpați din ghiarele soldaților revoluționari; refugiați de peste Nistru, unde tocul bolșevic pustia; trupele române, așternând pacea în sufletele îngrozite, înțesau orașul.

Adăpostit în sala unei școli, rebegit, abia așipisem; pe patul improvizat din două lăzi de campanie, (nu de șampanie), când glasul unui soldat spintecă amorțea la sălilor reci.

— Downule căpitan!... Pofțiți la domnul general!...

La trei noaptea primesc ordinul:

— Pleacă împreună cu pretorul la Ismail. E nevoie de ordine și de sancțiuni. Populația pacinică este terorizată de unele elemente bolșevice. Armata noastră s'a așezat acolo și a pus mâna pe ele. Vezi ce ai de făcut în calitate de comisar regal.

Pe un șer cumplit, pe întunec, o căruță scârțâie pe șoseaua înghețată. Din când în când, jandarmul de lângă căruțaș se dă jos și trage caii de dârlogi. Un popas la Cișmeaua-Văruiță, un ceai la notar, care nu știe românește și ne măsoară cu coada ochiului și, încolo, optzeci de verste de frig, de dărdăeli, de nesigurantă.

Când intrăm, la 12, în Ismail, găsim liniște. Bolșevicii puseseră mâna pe câteva tunuri, le instalaseră pe deal și primiseră cu obuze armata noastră. Înconjuțați, fuseseră siliți să se predea. Acum așteptau în închisoare ce li se cuvenea. Câțiva isbutiseră să scape. Dar agenții siguranței și ai serviciului de informațiuni al diviziei îi urmăreau.

După prima vizită la închisoare, unde bărbile galbene și ochii albaștri ai lipovenilor se amestecau cu nasurile carne și mustățile pe oală ale corciturilor de mongoli, comănduirea ne cuartiruește într-o stradă laterală din partea de sud a orașului. Casă mărunță în mijlocul unei curți mari, apărată spre uliță de un gard înalt. O bătrână se străduiește să ne dea dovadă că vorbește românește și râde silit, ca să ne inspire încredere. O odăiță cu două paturi, văruiță, cu tavanul jos, ne primește cu destulă căldură, ca să ne fie simpatică.

— Unde e soba?

— Se face focul prin sală... Așa e la noi...

Până să ne înfruptăm din marea pâine albă și rotundă, ce ne minuna în Basarabia, și din laptele cu smântână ce încorona bogata piață a Ismailului, bătrâna se dedă la o adevărată scrimă de elocință, spre a ne demonstra dragostea sa pentru Români. Lacrimile nu lipseau.

— Ah, răposatul bărbat-meu... Cum l-ați fi iubit, dacă l-ați fi cunoscut!... Era om cu vază... Să v'arăt fotografiile... E fotografiat numai cu preoți și cu episcopi... Ce om!...

Când să se retragă, și-aduce aminte că are un băiat.

— Trebuie să fie și el pe aci... E tânăr și frumos... Nu știe românește, dar se prăpădește după Români... Vrea să se facă ofițer... Să-l ajutați... Grozav ține la Români!... Noapte bună, somn ușor!...

După două zile, într-o seară ni-l pre-

FIUL RISIPITOR

Evangelia învățătoare, Govora, 1642 (din Bibliografia românească veche de Ion Bianu și Nerva Hodos)

COPILUL

*Am aruncat coiful și zăua de fier
Și lancea am frânt-o isbind-o de-un trunchi
Iar murgul, departe, la margini de cer,
Cu spume 'n zăbale rămase 'n genunchi.*

*Pătrund în pădurea cu freamăte moi
Și caut copilul cu tălpile goale
Pe crengi legănate, spre cuiburi, în foi,
Dând mierlei din cuibul de aur, ocoale.*

*Și umblu să-l văd pe marginea de râu,
Plecat peste unde cu undiță 'n mână,
Și-alerg să-l găsec cu fluter la brâu
Și turmă bălană la jghiab de fântână.*

*Copilul pieri bătut de osândă?
Tăcut mă strecor, m'ascund în frunzișuri,
Tresar și aștept și tremur la pândă
Să-l prind despiciând, sprințar, luminișuri.*

*Și păcla deodată mă prejmuie rea.
Cad stelele stinse de truița vegherii.
In mine s'aprindz lovită o stea
Și murgul nechează la marginea serii.*

Zaharia Stancu

zintă. Un blond alb și frumuseț. Pe când mama îi laudă calitățile și ne asigură de devotamentul lui, el nu înțelege nimic, dar dă mereu din cap și râde cu cea mai hotărâtă sinceritate. Noaptea era totdeauna acasă, ziua dispărea.

În fiecare dimineață, ni se aduceau la parchet, pentru instrucție, preveniți acuzați de ridicare de arme contra armatei noastre. Odată cu ei, veneau și cei prinși peste noapte, cu prezentările respective: „periculos“... „complice“... „servant la tun“... „A vrut să tragă cu revolverul când am pus mâna pe el“.

Într-o zi, șeful siguranței ne primește triumfător:

— L'am înhățat pe cel mai vinovat!

La un semn, jandarmul împinge înăuntru — pe băiatul gazdei noastre. Cu capul plecat, smerit, era vinovăția în persoană.

Intr-o clipă ne trecură prin minte nopțile când dormisem acolo... Soba în care se băgau lemnele prin sală și unde un capac așezat bine ne putea asfixia, așa cum am avut destui soldați morți sau uciși în primele zile... lipsa băiatului ziua și apariția seara...

Ne-am cutremurat ca de o primejdie ce trecuse pe alături fără să ne atingă — și nici fotografiile răposatului între preoți și episcopi nu isbutiră să vie în ajutorul noului prizonier.

DON JOSÉ

MENTIUNI CRITICE

1925 în literatura românească

INTRE ANUL ASTRONOMIC ȘI ANUL LITERAR. — STENDHAL ȘI D-L MIHAIL DRAGOMIRESCU. — LA ISVOARELE CRISTALINE ALE LIRICEL — INTRE ROMANUL SOCIAL ȘI CEL PSIHOLOGIC. — UN POET AL ADOLESCENȚII, ROMANCIER. — NOVELISTICA RIVALIZEAZA CU ROMANUL. — PANAIT ISTRATI ȘTIE ȘI ROMANEȘTE. — CRITICA E INTOTDEAUNA NEDREPTAȚITA — SCUZA CRONICARULUI. (Desene de Ștefan Dimitrescu).

Să nu-ți inchipui, amabil cetitor, că-ți voi vorbi în acest galop bibliografic de fine de an, de toate tipăriturile din 1925 sau că, mai ales, mă voiu limifa, cu strictetă între 1 Ianuarie și 31 Decembrie ai anului ce încheiăm. Ai auzit — imagine de care abuzăm, fără voia noastră, poate — de torturantul pat al lui Procust. Ei bine, literatura ar suferi dacă am zăbrel-o între cifrele acestea fatale. Sunt de părerea cronicarului ce socotea că e bine să vorbim, în momente solemne, numai de ceace ne-a plăcut. Aceasta pentru selecție. În privința controverselor calendaristice, să-mi dai voe, să viu cu o teorie. Mai exact: și eu cu o teorie. Să mă explic: O operă literară, o creație de artă într'un cuvânt, nu contează prin momentul strict cronologic pe care-l înseamnă. Ea prețuește prin consecințele pe care le stărnește. Trăim într'o epocă de resurecții și fiecare zi ne aduce la cunoștință gloria unui de demult defunct, a cărui valorificare, abia zilele noastre o consacră. Dar să contemporanizăm. Cum îți explici că opere, din punct de vedere calendaristic, aparținând sfârșitului lui 1924, sunt luate în considerație în 1925, și date în judecata publicului, iau parte la premii ce se vor decerna în 1926. Vorbesc de premiul „Idea Europeană” în care rivalii și-au scris romanele ceva mai înainte de revelionul anului ce trecu. Premiile accentuiază interesul publicului pentru literatură și o operă încoronată în acest an aparține incontestabil — și zilei de mâine — dar și celei de astăzi. Să ne agățăm însă de pulpana acelu „geniu fără ipocrize” cum îi spunea Gourmont lui Stendhal, agerul profet al propriei sale glorii literare.

În 1840, cu doi ani înainte de moarte, Stendhal trimitea lui Balzac, care scrisese în „Revue Parisienne” despre „La Chartreuse de Parme” — acea memorabilă scrisoare, satisfăcută și justă, din care voiu spicui aceste rânduri: „Eu socotesc că voiu avea oarecare succes pe la 1860 sau 1880; atunci se va vorbi mult mai puțin de Metternich și...” și mai departe: „Cine va mai vorbi de d. de Villèle și de d. de Martignac, de-acu într'o sută de ani? D. de Talleyrand, el însuși, nu va fi salvat decât de **Memoriile** sale, dacă vor fi bune, în timp ce **Roman Comique** este astăzi ce va fi **Le Père Goriot** în 1890. Grație lui **Scarrou** știm astăzi de d. de Montauron, **Rotschild**-ul vremii sale, care fu, cu câte cincizeci de ludovici pe lună și protectorul lui **Cornéille**”.

Ceace susține de altfel și d. Mihail Dragomirescu când judecă opera de artă cu balanța universalității, când nu-l interesează talentele și se prăpădește după genii. Acest **sub specie aeterni** nu are nimic incomod când unitatea de măsură de care ne folosim, poartă marca

laboratorului nostru. Noi însă, cronicari înainte de toate, sceptici — din prudență oare sau din exces de cochetărie? — cu verdictele Casei Critice, să ne aținem pe lângă țărnul Danubiului nostru și să prindem câteunul din frumoasele nume zugrăvite pe prora năvilor ce trecură.

Dacă am mai scris-o vreodată, să ni se ierte. E un omagiu și un omagiu îndoit, nu-i o insultă. Să se dea la o parte regii din fața poeziei... lirice — am adăoga noi — e un vers din Ovidiu. Și nu e lipsit de grație. Dacă începători răzleți stăruesc în imitația lui Eminescu, cu mult mai mulți sunt aceia cari mecaicizează canoanele poeziei noi! Căci este un spirit al poeziei noi românești; o altoire lirică care se desăvârșește de 20 de ani încoace, prin poezia franceză simbolistă, altoire în cadrul căreia se întâlnesc nume ca Anghel, dintre clasici. Argezi, Minulescu, Bacovia, etc., dintre moderni. În pragul acestei cuminecări, liberându-se de Eminescu, pe care-l urmează în majoritatea poemelor din **Fe-**

Ștefan Petică

cioara în Alb, și modulând pe un flaut magic din care avea să scoată catrene de o mare muzicalitate, **Ștefan Petică**, mucenicul care se stingea în 1904, sârbătorit de bărlădeni pentru douăzeci de ani dela moartea lui, are parte, prin sollicitudinea d-lui N. Davidescu, în 1925 de o culegere integrală a poemelor lui: **Feciora în alb, Când vioarele tăcură, Poeme demonice și Serenada toamnei.**

Bacovia, pustnicul vieții literare, de după războiu, poetul nevrozelor nelămurite, cântărețul melancoliilor orășene, orgă dureroasă cu accente de suferință umanitate retipărește volumul său de poeme: **Plumb**. Un alt volum care-și așteaptă rândul **Scânteii galbene**, prelungește eroul acelei singurătăți neconsolate, în redarea căreia Bacovia e maestru.

Camil Baltazar

Imprumutând ceva din esența lirică a cântărețului peisagiilor lacustre, dar personal printr'o împărtășire cu asprimită vieții, **Camil Baltazar** aduce în **Reguleri în nemurirea ta**, o poezie de ascendență serafică, monotonă uneori, dar convingătoare.

Emil Isac în **Cartea unui om** adăoga comentariilor sale vioaie în marginea actualității câteva poeme: „Voiu fi sin-

Emil Isac

cer” și „Cântec” în care neliniștitul trubadur al orașului european, își potolește setea la izvorul cristalin al muzei populare. E o mare lecție, pe care au practicat-o cu deosebit succes d-nii Ovid Densușianu (în „Alion Ciobanul”) și în **Lângă Pământ, Adrian Maniu**, care a

Adr. Maniu

drapat legenda și peisajul în lumini de transfigurare vecine cu iluminarea poeziei populare. Nu e nelalocul lui să spunem că știința aceasta și arta acestei asemilări, **Adrian Maniu** a aplicat-o cu deosebit succes în măiastra traducere a lui **Peer Gynt** din Ibsen.

V. Demetrius în **Fecloarele** surprinde ceva din poezia interioarelor umile naturi moarte și portrete decepte în care simțul său delicat poetizează un sacagiu, un gopar, o cămătăreasă. E un naturalism în care d. Demetrius excelează. Nu voiu uita poema circului — așa de rar motiv în poezia noastră.

A. Cotruș aduce în **Versuri** o atmosferă de energie și de imn amintind, în mic, pe Whitmann, un nesăț de zări și de altitudine, dar mai ales minunate miniaturi picturale, sugestive și pline

de grație. Nu voi surprinde pe cunoscător afirmând că „O, Plecărilor, plecărilor”

A. Cotruș

e o elegie smulsă dintr'un suflet de adevărat poet.

Satul meu al d-lui **Ion Pillat**, e în opera d-sale un popas de miniaturist. Poezia satului e sugerată epigramatic. Imaginea Anissiei, fecioara înșelată, zâmbește și acum din cadrul ei de două catrene. A spune că tot Ion Pillat (în conlucrarea scriitorului acestor rânduri) a dat întâiul volum din **Antologia poezilor de azi**, operă de inițiere și de utilitate, înseamnă a sublinia dragostea lui pentru poezie pe care o slujește în toate prilejurile.

Imperii efemere de **Eugeniu Ștefănescu-Est** serpentinizează un interesant joc de

E. Ștefănescu-Est

lumini și de virtuozitate artificii. D-sa e obsedat de culoare și nu arareori alcătuește o paletă cu irizări prețioase.

În două plachete, discrete omagii votive,

Ionel Pavelescu

s'au strâns **Epigrame-le** și **Sonete-le postume** ale lui Ion Pavelescu, virtuos traducător al lui Heredia, abil sonetist, urmând

Mihail Codreanu

pilda maestrului în sonet românesc, **Mihail Codreanu**, care fu încoronat pentru **Statui**, pentru **Cântecul deșertăciunii** și pentru traducerea lui **Cyano de Bergerac** cu premiul național de poezie, pe anul acesta.

Corneliu Moldovanu a dat o culegere integrală de poezii în care se întâlnesc atât evocările sale istorice, pline de savoare

Corneliu Moldovanu

arhaică și de discreție cât și traduceri din Hugo, precum „Somnul lui Booz” sau „Cântarea cântărilor”.

Alexandru Stamatiad a publicat a treia ediție din **Trâmbețe de aur** și o culegere de **Poeme alese**, antologie din toată opera

Al. Stamatiad

sa poetică, romantică, înflăcărată, cu popasuri senine ca în acea clasică poemă „Mi-e sufletul o treangă”.

Despre volumul de **Epigrame** al lui **Cin-**

Cincinat Pavelescu

cinat Pavelescu, cetitorul își aduce aminte în deosebi ca și de poezia feminină din **Crinii Roșii** de **Șanda Moșilă**.

Dacă lirica românească contemporană cunoaște variațiuni diverse dela inspirația tradiționalistă, până la modernismul cel mai accentuat, epica nu e mai puțin variată.

Nu voi stărui prea mult, însă voi spune chiar în trecut: suntem în zodia romanului. E un adevăr curent și nimeni nu-l mai contestă. Dacă am mai adăoga că romanul românesc se caută și se citește am înțelege întru câtva și frecvența și înflorirea lui. Dacă poezia, prin natura lucrurilor, mai străină mulțimii, ne-a impus o detaliare, romanul, fiindu-i mai familiar, ne scutește să insistăm. Ceeace nu înseamnă că nu-i vom acorda măcar și-un atribut de consolare. Romanul social por-

N. Davidescu

tind dela **Filimon**, prin **Duiliu Zamfirescu**, a cunoscut după război șarja lui **Dem. Teodorescu** din **In cetatea Iadului**; vasta monografie din „**Ion**” de **Liviu Rebreanu** grandioasă epopee a poeziei de pământ, și mai în urmă, dezagregarea politică din **Conservator & C-rie** de **N. Davidescu**, roman sobru, străbătut de ciudatul spectru al eroinei feminine tulburătoare **Torry Clopotaru**, ipgerul rău al partidului: jurnalul sedentărilor **Băleanu**, imagine a războiului văzut prin ferestrele cartierului, condică de amoruri agreabile din **Roșu-Galben** și **Albastru**, romanul lui **Ion Mi-**

I. Minulescu

nulescu și încercarea de reconstituire istorică a decadenței boerimii moldovene dela

Mihail Sadoveanu

sfârșitul veacului trecut din **Venea o moară pe Siret** a lui **Mihail Sadoveanu**, în care peisajul și poezia naturii sparg forma silnică și cântă, în accente lirice, ca în majoritatea operii sale.

Romanul psihologic care a cunoscut, unul din marile lui succese cu „**Pădurea Spânzuraților**” al lui **Liviu Rebreanu** a

Liviu Rebreanu

fost convertit de același romancier cu **Adam** și **Eva** într-o simfonie a civilizațiilor în care cuplul de dragoste al eternului **Adam** și **Eva** trece prin șapte vieți ca prin șapte cercuri de penitență. Scenele de brutalitate, de tortură trupească sunt și aici ca în mare parte din opera lui **Rebreanu**, de o rară vigoare.

D-na Papadat-Bengescu cu **Fecioarele despletite** e o valoroasă emulă. Aceiași artă a disecției psihologice, a fiziologiei subconștientului din **nuvelele Romanșei provinciale** se întâlnesc și în acest roman, solid compus, și în care poezia cetății, tema predilectă a autoarei, e din belșug realizată. Vorbind de romane, putem anticipa asupra calităților lui **Ionel Teodoreanu** care în romanul **La Medeleni**, pe care-l publică în „**Viața Românească**” își disciplinează și viața imaginilor fără să scadă nimic din poezia copilăriei și a adolescenței, pe care a cântat-o în atâtea rânduri și pe care o toarnă acum în veritabile tipare epice.

În novelistică vom îns mna pe lângă nu-

mele d-nei H. P. Bengescu, pe al lui *Emanoil Bucuța*, care în *Legătura roșie* reali-

Emanoil Bucuța

zează un record tragic. Într'un cadru de raiu ardelenesc, povestirea sa — căci povestire este, — proiectează, o dramă de o fatalitate tot așa de sezisantă ca și vechile mituri. *Cezar Petrescu* după navele inadap-

Cezar Petrescu

tabililor și existențelor provinciale din „Scrisorile unui răzeș” și „Drumul cu

Panait Istrate

plopi” abordă în *Omul din vis* un gen în care dacă nu stăpânește încă fantasticul,

singură preocuparea de reînnoire și e un câștig. Fără să uităm că „Paianjenul negru”, amintește prin mediul provincial și actoricesc ce zugrăvește, cele mai bune din însușirile sale anterioare. Și vorbind de novelistică trebuie să anexăm literaturii românești vigurosul talent al lui *Panait Istrate* care și-a tradus pe *Moș Anghel* și a dat în *Trecut și Viitor* alături de crude pagini polemice, povestirea căpitanului Mavromati din aceeași autentică sevă brăileană. După cum trebuie să amintim de puternicul talent epic al lui *Gib. I. Mihăescu*, neapărat încă în volum dar a cărui activitate publicistică l-a impus încă de mult atenției cetitorilor. Și după cum e o datorie pioasă să amintim de pierderea octogenarului romancier și nuvelist Ion Slavici, mort în August al acestui an.

Camil Petrescu

Literatura dramatică ne-a dăruit în volum actul relevant *Cuminecătura* al d-lui *Georghe Mihail Zamfirescu* și *Suflete tari* (*Nebunia lui Andrei Pietraru*) a lui *Camil Petrescu* cu splendida creație a bătrânului Matei Boiu părintele frustrat în dragostea lui de tată și în nobleța lui sufletească de inadvertența de caracter a lui Andrei Pietraru.

Mihail Sorbul, autorul „*Patimei Roșii*” de a cărui soartă excepțională în capitala Fraței ne vom ocupa în curând, a dat o nouă ediție (a treia) din tragicomedia sa și a adaptat din Cervantes figura Cava-

lerului Tristei Figuri pe *Don Quilchotte dela Mancha*.

Mihail Sorbul

În critică vom aminti lucrările minuțioase ale d-lui *G. Bogdan-Dulcă*, cărui a s'a decernat, anul acesta premiul național

G. Bogdan-Dulcă

pentru istoria literară și critică, examen estetic al mișcării semănătorului, publicat de d. *E. Lovinescu*, volumul de *Pagini Engleze*, al lui *Dragoș Protopopescu*, des-

E. Lovinescu

Buletin bibliografic săptămânal

de AL. SADI IONESCU

În acest buletin vom publica cărțile mai de seamă ce apar în țară și cele rămâne din străinătate, din toate domeniile științifice.

Rubricile de clasare sunt după sistemul zecimal. Este necesară această clasificare, de oarece este universală și poate folosi tuturor (cetitori, bibliografi și bibliotecari). Am redus rubricile de clasare la următoarele:

0 Opere generale. Bibliografii. Calendar.

087.1 Literatură pentru tinerime.

1 Filozofie. Morală.

2 Religie. Teologie.

3 Științe sociale. Sociologie.

31 Statistică.

32 Politică.

33 Economie politică.

34 Drept.

35 Administrație.

35. Arta Militară.

36. Asistență. Asociație. Asigurare.

37 Invățământ. Pedagogie.

38 Comerț. Transport.

39. Obiceiuri. Folklor.

4 Filologie.

5 Științe pure.

6 Științe aplicate.

61 Medicină. Farmacie. Medicină veterinară.

63 Agricultură.

7 Arte.

79 Sport. Jocuri.

8 Literatură.

9 Istorie. Biografie.

91 Geografie.

Acest tablou se publică numai la începutul fiecărui an.

0 OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE. CALENDARE

— Calendarul ziarului „Universul” pe anul 1926. Enciclopedie populară practică. București, „Universul” (1925), [—240] p. Fig., hărți. Lei 30.

087.1 LITERATURA PENTRU TINERIME

Hazu (G.). — Poezii pentru copii. Ediția II-a. București, *Socec & Co.*, 207 p. lei 50.

Negru (Mihail). — Povestea lui Țuguilă. (Povestire pentru copiii mari și mici). Vol. I Țuguilă derbedeu. Ediția I. București, „Universul”, 61 p. Fig Lei 6. (Biblioteca ziarului „Universul”, Nr. 2).

1. FILOZOFIE. MORALĂ
Luca (Dr. Ion). — Viața integrală. București. (Tip. „Cartea Românească”), [1925], 16 p. Lei 7.

Stănuțescu (Ing C.). — Spiritismul subiectiv. Fenomenele intelectuale. București, (Tip. „Cartea Românească”), 1925, 270 p. Lei 100.

V. e H. — Istorie pentru săteni. Bălți, Editura monastirii Dobrușa, 1925, 26 p. Lei 5.

2. RELIGIE. — TEOLOGIE.

Antonie Mitropolitul Kievului. — Catehism creștin ortodox. Tradus în românește de Economul I. G. Țincoca. Cu o prefață de I. P. S. Pimen, Mitropolitul Moldovei. Neamțu, (Tip. Sf. Mănăstiri), 1925, XXIII + 203 [—206] p. Lei 40.

Găiculescu (Pr. Const. N.). — Iisus Hristos reformator. R-Vâlcea. (Tip. „Viitorul Vâlcei”), 1925, 58 p. Lei 25.

Iorga (N.). — Monastirea Neamțului. Viața călugărească și munca pentru cultură. Neamțu, Editura tip. Monastirii Neamțu, 1925, IV — 104 p.

Sadoveanu (Mihail) și D. D. Pătrășcanu. — Din viețile sfinților. Sfințele amintiri. București, *Socec & Co.*, 1926, 253 [—255] p. Fig. Lei 80.

4. FILOLOGIE.

Bena (Augustin). — Limba română la Sașii din Ardeal. Studiu filologic Cluj, „Universitatea din Cluj”, 1925, 41 [—43] p. Lei 25. Biblioteca Dacoromaniei No. 2).

5. ȘTIINȚE PURE.

Popescu (Ioan G.). — Proprietățile capilare și fotoelectrice ale mercurului. București, „Societatea română de științe”, 1925, 19 p. Fig.

61. MEDICINA FARMACIE. MEDICINA VETERINARĂ
Bogdan (Dr. George) și Dr. Severin Icard. — Moartea și moartea și bită. Iași, (Tip. H. Goldner), 1925,

Dragoș
Protopopescu

pre care vorbirăm săptămâna trecută și monografia despre *Cervantes* a lui *Al. Popescu-Telega*.

Am amintit la început de galop bibliografic. A fost chiar mai puțin de cât a-tăta. Căci dacă n'am vorbit, ca să pilduim, de „Poeme pentru Galateea” a lui

Lucian Blaga

Mircea Rădulescu, de „Meșterul Manole” al lui Victor Eftimiu, de „Omul descompus” al lui Aderca, de piesele lui Blaga, de „Italia modernă” a d-lui Ortiz sau de cuprinzătoarele sinteze din „Istoria civilizației române” a d-lui Lovinescu, este pentru simplul motiv că, aparținând sfârșitului de an literar, cronicarul și le-a trecut pe răbojul „Mențiunilor critice” și socotește să le facă toate onorurile, în viitoarele numere ale revistei.

PERPESSICIUS

N. VERMONT.

Incontestabil că, dintre pictorii eclectici, imediat următori generației lui Grigorescu, *N. Vermont* este unul din cei mai înzestrați, sub raportul sensibilității.

Lădat, peste marginile cuvinței, de o seamă de amatori, executat, cu o disproporționată îndârjire, de alții, maestrul acesta delicat a rămas, în viață, un nehotărît.

În producția d-sale sunt atâtea elemente palpabile, cari trădează, la răstimpuri, penibila șovăială a unui talent corect și a unei simțiri nobile — în pragul marilor și decizivelor răspântii.

Nu e greu să întrezărești, în toată activitatea plastică a d-lui *Vermont*, o serpentină, străină de artă, care se firuiește, cu bizară și plată încăpăținare, prin degetele, prin genele, prin suflul artistului, obligându-l, clipă cu clipă, la o disciplină manufacturală — și la izgonirea aceluși clocot lăuntric, cu manifestări, uneori, dezordonate, în afară, care, pe măsură ce străluminează efortul artistului, îndispune pe „amatorul” cu duhul de ceasornic patent — și-l îndepărtează.

În altă societate, în altă situație materială și, desigur, în alte megieșii spirituale, d. *N. Vermont* ar fi creiat slobod, deci, fără îndoială, mai vigros și mai personal.

Rămâne, totuși, un cald și simpatic „intimist” — chiar atunci când atacă — à contre cœur — compoziția mare, istorică ori religioasă, sau panoul cu tendință decorativă, merit să împodobească zidurile imense și severe ale instituțiilor oficiale.

IONEL IOANID.

Asemenea d-lui Vermont, d. *Ionel Ioanid* este și el un eclectic.

Dar un eclectic, care se străduiește a fi în ritmul epocii prezente.

Sunt două categorii, distincte, de eclectici.

Unii, animați de totalitatea experimentelor tehnice din trecut; alții, hrânindu-și verva plastică din „*Trouvaille*”-urile tuturor paletelor moderne, devenite celebre, cu sau fără binecuvântate temeuri.

Și în primul, și în al doilea caz — (în al II-lea se clasează d. *Ioanid*) — eclecticul, preocupat exclusiv de perfecționarea meșteșugului, rămâne, întotdeauna, stăin de acel „*Seelebewegung*” al personalităților create, din a căror manifestare exterioară se adapă.

Dar, mai ales, nu vibrează, decât relativ, la atingerea cu natura, care provoacă, în temperamentele predestinate, beția aceea frenetică, dureroasă, chinuitoare: însăși plămadă a artei, cu întreg arsenalul adecvat exprimării inteligibile.

Technica e în funcție de viziune interioară.

Dotat cu o surprinzătoare îndemănare, care s'a călit în forja unui eclecticism sănătos, — nu-i mai rămâne acum d-lui *Ionel Ioanid* decât să se concentreze asupra, să se adăncească în hrubele propriului suflet — și să smulgă de acolo, odată cu freamțul particular al spiritului, și mijloacele particulare, prin care să ni-l împărtășească.

Aici încep, pentru orice artist, durerile nașterii.

Cine le evită, avortează...

N. N. TONITZA

Leon Werth: „Bonnard” (90 reprod.) 40 fr.

Elie Faure, Jules Roumains, Charles Vilarac, L. Werth: „Matisse” (95 reprod.) 50 fr.

Georges Besson: „Marquet” (40 horstexte, 29 reprod.) 40 fr.

416 + VIII p. Lei 100. (Curs de medicină legală. Vol. IV)

Nicolau (Dr. Gr.). — Un pericol social. Alcoolismul cu toate boalele lui. București, (Tip. „Române-Unitate”), 1925, IV + 64 p. Lei 30.
63. AGRICULTURA

Munteanu (N. C.). — „Plugarul iscusit”, îndrumări practice. Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, 34 p. Fig. Lei 6.

Lecca (George G.). — Dresajul cânelui de aret (prepelicarul). — Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, VII—149 + III p. Fig. Lei 45.
8. LITERATURA.

Iorga (N.). — Istoria literaturii românești. I. Literatura populară. — Literatura slavonă. — Vechea literatură religioasă — Intâii croniciari (— 1688). Ediția a II-a. București, „Pavel Suru”, 400 p. Lei 200.

Perpessicius. — Repertoriu Critic. Arad, „Librăria Diecezană”, 1925, 189 [— 191] p. Lei 15. (Biblioteca Semănătorul Nr. 120—122).

Gane (Ion). — „Liră de argint Sihleanu”. Conferință. București, „Cercul studențesc Al. Sihleanu”, 1925, 15 p. Fig. Lei 8.

Botez (I.). — Hamlet în tragedia shakesperei. Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, 29 p. Lei 20.

Ortiz (Ramiro). — Italia modernă. București, „Ancora”, [1925], 288 p. Lei 60.

Socce (Emil I. V.). — Gândiri și maxime

morale. București, Editura Fundațiunii I. V. Socce, [1925], 84 p. Lei 20.

a) Poezie.

Densușianu (Ovid). — În zorile vieții. București, Socce & Co., 1925, 44 p. Lei 25.

Gheorghiu (Virgil). — Cântările răsăritului. Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, IV + 116 + IV p. Fig. Lei 30.

Speranția (Th. D.). — Anecdote proaspete. București, „Cartea Românească”, [1925], 247 p. Lei 70.

b) Teatru.

Defin (Ioan). — Povestea unui vis. În patru tablouri. Iași, (Tip. „Viața Românească”), 1925, 71 p. Lei 20.

c) Roman. Nuvelă.

Moldovanu (Corneliu). — Purgatoriul roman. Ediția II-a. București, „Cartea Românească”, [1925], 2 v., 341 [— 343] p. (I); 391 p. (II). Lei 95.

d) Literatură străină tradusă.

Dumur (Louis). — Nach Paris! Traducere de A. P. N. (Textul întreg după ultima ediție București, „Universul”, 1925, 219 p. Lei 25. (Biblioteca „Universului” Nr. 1).

Zola (Émile). — Prăbușirea roman. Traducere de George B. Rareș. Ediția treia. București, „Socce & Co.” [1925], 608 p. Fig. Lei 100.

Goethe. — Faust opera completă. În românește de I. U. Soricu. București, „Ancora, S. Benvenisti & Co.”, [1925], 432 p. Lei 120.

Heiberg (Gunnar). — Balconul. Trei acte. Din limba norvegiană cu un studiu introductiv de Marcel Romanescu, București, „Cartea Românească”, 1925, 111 p. Lei 50.

9. ISTORIE. BIOGRAFIE.

Bulat (T. G.). — Contribuțiuni documentare la istoria Olteniei, Secolul XVI, XVII și XVIII. Râmnicul Vâlcea, (Tip. „Viitorul Vâlcel”), 1925, IV + 143 [— 146] p. Lei 50.

— Ephemeris dacoromana. Annuario della scuola romana di Roma. Roma, Libreria di Scienze e Lettere, [1925], 2 v., VIII [— XI] + 413 p. Fig. (I 1923); 500 p. Fig. (II 1924).

Maiorescu (Titu). — Istoria contemporană a României (1866—1900). București, „Socce & Co.”, 1925, 456 p. Fig. Lei 100.

Pavlov (Monahul Petru). — Călăuză istorică despre Sfintele mănăstiri și schituri ale județ. Prahova: Sinaia, Ghighiu, Predealu, Zamfira, Susana, Cheia, Crasna, Lepezi, Brebu. Ploiești, (Tip. „Concurența”), [1925], 64 p.

Vrăjitoru (Lt.-Col. D.). — Alexandru cel Mare, Anibal, Cezar și Napoleon. Viața și faptele lor. București, 1925, 256 p. Lei 100.

Zeletin (Șt.). — Istoria socială. Cum poate deveni istoria o știință a cauzalității. București, „Pagini agrare și sociale”, [1925], 24 p. Lei 20.

Lucie Cousturier : „Seurat“ (40 reprod. hors texte). 22 fr. 50.

Elie Faure : „Derain“ (80 reprod.) 35 fr.
L. Cousturier : „P. Signac“ (80 reprod.) 50 fr.

Elie Faure : „Cézanne“ (60 reprod. hors texte) 35 fr.

Gustave Geffroy : „Sisley“ (24 hors-texte). Crès ed. 12 fr.

Rogen Allard : „Le promenoir“ (22 eaux fortes et lithographies par M. Laurencin) ed. de l'Etoile.

Maurice Fenaille „Fr. Boucher“ (Nelson ed.).

Bayard : „Les meubles rustiques régionaux de la France“ (Garnier).

Calvarul revistelor

În CUVANTUL din 20 Decembrie 1925, d. CEZAR PETRESCU publică sub titlul „Revistele“ un foileton cu foarte juste observațiuni cu privire la viața și mai ales la moartea prea timpurie a revistelor. Remarca d-sale că editurile sunt cele mai indicate să genereze reviste durabile ni se pare definitivă. La fel și despre foloasele revistelor pentru copii :

Presigiul unei reviste servește de carte de vizită volumelor editate, fără ca prin aceasta independența de judecată a revistei să fie anulată până la a deveni un buletin editorial.

Acest lucru nu l-a înțeles însă nici una din editurile mari bucureștene. Nici „Cartea Românească“, nici „Cultura Națională“ — deși dispariția revistelor înseamnă pentru edituri pierderea contactului cu clientela de cititori. Pentru o editură, o revistă nu e o întreprindere riscantă; își are mai întâi asigurată colaborarea autorilor pe care îi editează. Are o publicitate permanentă, singură și metodică. Are mijloacele de a administra. Și toată experiența pe care fiecare revistă o încercă aventuros dela primul număr. Iar revista ar fi asigurată de spațiul de timp necesar pentru penetrațiune care îndeobște depășește mijloacele obișnuite încercări: cele mai multe reviste dispar exact când intră în obiceiul cititorului, ca măgarul țiganului care a murit de foame exact când se deprimase.

Se pare însă, că nici o editură românească n'a priceput interesul comercial de a prelua editura unei reviste existente, dacă apariția uneia noi i s'ar părea un risc prea mare.

Rămân dar revistele să trăiască prin mijloace proprii. Adică să-și amâne dela o lună la alta, data fatală a dispariției.

Am insistat asupra cauzelor de gospodărie care pricinuesc această criză a periodicele românești, pentru a reabilita lectorul. Cercul, nu știu din ce imbecilă surșă, ideea că numărul cititorilor s'a împușinat față de numărul dinainte de războiu. Totuși volumele lui Sadoveanu și Rebreanu au tras după războiu, câte trei și patru ediții de câte cinci mii de exemplare. Un volum cu succes ajungea la a doua ediție — și ediție de dinainte de războiu, de două și trei mii exemplare — abia după doi-trei ani. Există la noi, cinci-șase mii de cititori pe care îi socot cele mai de treabă și răbdătoare specimen naționale: cumpără orice revistă nouă, așteaptă pe cele care și-au amânat apariția, se bucură când se anunță un eveniment literar. Nu protestează nici când se urcă prețul, nici când revista și-a împușinat numărul paginilor: plătește și se resemnează. Cititorul are drept să se plângă de administrația revistelor, nu revistele de indiferența cititorului.

Revistele care n'au cititori, n'au fiindcă nu merită să aibă.

La TEATRUL NAȚIONAL: Prețioasele ridicule și Căsătoria

Dacă o piesă de teatru este o anume societate, — cu inși neînscrși la oficiul stării civile, dar tot așa de vii, de personali, de întregi, de măcinați de pasiuni și frământați de doruri, ca toți ceilalți cu bilete de identitate, — piesa e cu atât mai bună, cu cât personajii sunt mai bine definite, mai reale, mai întregi.

Dacă piesa de teatru a fost făcută, ca să bieuiască anume stări morale, sau intelectuale, ridiculizând unele laturi de manifestare, batjocorind unele preocupări, piesa poate fi o șarjă și personajii biete instrumente, — un soi de manechine, ori fantoșe la dispoziția directorului de scenă și desigur și a artiștilor, cu mai multă, ori mai puțină imaginație.

Am început cronica cu aceste două însemnări, voind să scriu despre „Prețioasele ridicule“, — piesa lui Molière — și despre „Căsătoria“ lui Gogol.

Amândouă sunt piese vechi, foarte vechi. Înfățișează atmosfere morale și sociale, care ar putea să intereseze mai numai din punct de vedere documentar. Valoarea lor dramatică e greu s'o apreciem acum, cu atât mai mult, cu cât artiștii se silesc să întrerupe personajii, peste care s'a așternut colbul vremii, de sub care vor să le dea înfățișări caricaturale. Spun aceasta mai ales, despre „Prețioasele ridicule“. A lipsit mai întâi acea traducere a textului original, care să transforme în românește ridiculul prețiosității expresiei încărcată de exagerare, de tendință nepotrivită, de amară diferență între puțina proprie de cugetare și năzuința de maimuțareală.

A mai lipsit și controlul direcției de scenă, care a îngăduit vioiului artist Manu să se îmbrace într'un costum de chivuță, deși spunea că e costumul de marchiz și marchizul apăru în haina corectă și de marchiz sobru, a timpului.

Revistele pentru copii ar reprezenta ele singure o problemă aparte. Avem, dacă nu mă înșel cel puțin trei, de mare tiraj. Cum tustrele au administrații cu experiență, soarta lor nu e primejdioasă sunt chiar afaceri bănoase. Poate nu coresund în totdeauna scopului pentru care au luat ființă: apelează prea puțin la scriitori, conțin prea multă umplutură redacțională. Dar că există și că prosperă, e deocamdată destul.

Întrețin gustul lecturii într'o masă atât de mare de lectori încât nu se poate dintre aceștia să nu se recruteze la timp și lectorii maturi, când vor trece dela Tândărică la Sadoveanu ori la Tolstoi.

Nu avem o revistă de familie. Nu avem una de tiraj, pentru clientela școlară între 12 și 16 ani. Amândouă ar fi „afaceri“ pentru o editură. Ar fi și un mijloc sigur de penetrație culturală: punțile de trecere spre maturitatea intelectuală.

Cum ar putea interveni statul în sprijinirea periodicele, fără a le diminua independența și fără a săvârși eroarea de a risipi fonduri inutile, în punga câtorva specialiști antreprenori de publicații subvenționate, vom arăta în capitolul următor al soluțiilor generale.

Dacă n'ar fi fost o accentuată notă de exagerare, care să vatem înseși piesei, în fondul ei de construcție, fără îndoială că reprezentarea „Prețioaselor ridicule“ ar fi putut să aibă o însemnătate mai pronunțată măcar din punct de vedere al istoriei dramatice.

Tinerii artiști, cari au avut roluri, în această piesă s'au silit s'o menție în cadrul ei de farsă. Rolurile femeilor sunt destul de grele și-am avut impresia, că d-na Tanți Ciuceanu a putut să pună mai mult pitoresc decât d-na Radovici.

Cred, că d. Brancomir a dat prea mult înfățișare de burghez modern, rolului simpatice al lui la Grange.

În „Căsătoria“, excelentul artist Sârbu n'a creat un rol, ci a desăvârșit un tip. Tipul leneșului birocrat, fără voință, presumpțios, incapabil să-și ia o răspundere, deși orgolios, a fost înfățișat de Sârbu în amănunte pitorești, impresionante și precise. Sârbu are inepușabile mijloace de a stăpâni scena și de a contura personajii, cât mai simplu și mai veridic.

O anume atmosferă din societatea rusescă, în care Gogol cu admirabila-i putere de observație a găsit caracteristice motive de comic, duioșie, pitoresc, milă și brutalitate — a fost prezintată în piesa „Căsătoria“, ca un întreg de istorie emoționantă.

Ivan Cusmici, consilier de Curte, ar vrea să se însoare. O pețitoare (d-na Cluceru) îi oferă pe Aglaia Tikonovna (d-na Natașa Alexandra). Șovăelile lui Cusmici, agățarea lui de cele mai neînsemnate amănunte, ca doar să se convingă, că trebuie să se însoare, de pildă întrebările puse simpaticelelor servitor Ștefan (D. Grigoriu), dacă cismarul, sau eroitorul Iau întrebă, de ce stăpânul își face haine și ghețe noi, sunt redade de Sârbu admirabil. Prilejul de amânare, ca să evite răspunderea actului căsătoriei, fuga, au fost magistral înfățișate de acest actor de mare talent.

În casa miresei, apar pretendenții: Jumară, un fioros egoist pântecos (d. Victor Antonescu); Jerakin, un pretențios și caraghios fost ofițer de marină (d. Manu); Anukin, o fantoșă insipidă (d. Finteșteanu) și Cusmici (Sârbu). Prietenul lui Cusmici, Kocikoriiov (d. Calboreanu) înălătură dificultățile, pune mâna rușinosului Cusmici, într'a Agafiei. Seara trebuia să fie nunta. Agafia apare în roche de mireasă, dar Cusmici — închis în casa miresei — gășind ușa încuiată, fuge pe ferestra.

Despre Sârbu mi-am spus impresiile. Parcă piesa aceasta s'a reprezentat mai mult ca acest artist să-și valorifice însușirile.

D-na Natașa Alexandra a fost o pură rusoaică, naivă sau mai exact prostuță, credulă și simpatice. D. Manu și-a acomodat bine fantezia și viciușnea. D. Finteșteanu foarte bine în croiala rolului de maniac sentimental. D. Victor Antonescu, același căutător de originalitate sugestivă. D-na Cluceru în pețitoarea și d-na Gusty în mama miresei, stăruitor de corecte. Cât despre d. Calboreanu, sunt dator să repet aceleași cuvinte bune, pe care i le-am spus și altă dată.

Încheiu: Piesa a fost jucată bine, fiindcă a fost jucată cu demnă întrecere de artiști tineri echilibrând comicul, ca să nu degeneze.

B. CECROPIDE

Cronica muzicala

AL IV-lea CONCERT SIMFONIC DIRIJAT DE GEORGE GEORGESCU, SOLIST EMANUEL FEUERMAN — Ateneul Român, 28 XII 1925 —

Programul ultimului concert simfonic din anul ce trece — al patrulea simfonic din sesiunea în curs — a suferit o modificare în prima sa parte, înlocuindu-se simfonia în Fa minor de Tschai-kowsky printr-o cincea de Beethoven. Schimbarea nu s'a produs, socotim, ca o concesie făcută, „spiritelor amuzicale“ și nici din pricina strict tehnice, cât, după cât se pare, din motive de ordin extra muzical, motive care, ideologie, își află pururea o îndreptățire etică. În afară de primordialul său interes estetic, opera de artă poate fi considerată ca având însușirea de a înrăuri spiritul, temperând și îmblânzind turburările sufletești provocate de asprimea condițiilor de viață, alungând germeii descurajării și stimulând entuziasmul pentru ideal și eroism. Din acest punct de privire, nu este operă muzicală mai reprezentativă ca simfonia a cincea de Beethoven, nu este o altă operă de artă muzicală asupra căreia comentarii să fie mai înțeleși în a recunoaște că ideea fundamentală este: per aspera ad astra, „prin luptă la biruință“, „din noaptea la lumină“ Înșiși Beethoven pare a fi fost inclinat să atribue acest profund înțeles uman operei sale, căreia i-ar fi înscris ca motto cuvintele cunoscute: „Așa bate destinul la poartă“. Cuvintele acestea vor a lămuri cele patru note ale temei inițiale și a le interpreta ca bătaii nemiloase ale destinului, dar sensul muzical al acestor note nu se poate lămuri decât în impresiunile lor desvoltare, în conflictul tematic, în succesiunea modulațiilor de o îndrăzneală neobișnuită până la această operă, cum și în contrastul celor patru părți ale simfoniei, peste care ca o urmărire necurmată a destinului, apar din când în când, și ritmic și melodic, cele patru note de la începutul primei părți, pentru ca apoi finalul să încheie într'un triumfal „Allegro“, opera.

Influențat de sigur, de sfaturile lui Weingartner, George Georgescu a rărit mișcările indicate de partitură, în intenția, probabil, de a reda cât mai clară structura operei. Incetinelele de tempo însă, mai ales în partea a treia a piesei simfonice, în „Allegro. Doimea cu punct = 96“, desfigurează opera, iar în această parte răpesc operei tocmai ceia ce este caracteristic beethovenian, adică înlocuirea **Menuettului** din simfonia lui Haydn și Mozart, prin **Scherzo**. Deși tot ternar ca tact, cum este și Menuettul din forma ciclică de sonată clasică, Scherzo-ul beethovenian trebuie întotdeauna luat într'un tempo mai mișcat, tocmai pentru a-i înlătura caracterul de dans. De altfel Beethoven a și indicat, într'adins, mișcarea metronomului. De semnalat sunt interesatele creșteri dinamice și emoționantele intențiuni de contraste, atât de surprinzătoarele antiteze, specific beethoveniene. Nerealizate însă pe deplin atâtea intențiuni de interpretare! Numai schițate, nerotunjite în definitivă contopire a masei orchestrale și a baghetei dirigențiale.

O oarecare oboseală a orchestrei a răpit caracterul scânteețoarei **Uverture „Carnavalul roman“** a lui Berlioz, operă de vervă orchestrală, de spirit, de culoare și de imaginație plastică într'adevăr rare.

Asupra solistului în numărul viitor, după ce vom asculta și concertul ce a anunțat.

G. BREAZUL

UN NECROLOG

pentru George Cornea

Să tot fie o lună de zile de când „Intâmplările din Capitală“ ale ziarelor se putea ceti despre sinuciderea căpitanului Gh. Popa. Poate că ne așteptam, toți cei ce-l cunoscuserăm, la sfârșitul acesta. Era în căpitanul Popa, în literatură Gheorghe Cornea, o energie biciuită, stridentă care putea prea bine să stea și pe pământ și în pământ. Din zilele militariei pe care împreună o făcuserăm în 1914 și până după războiul pe care-l epuizase în toate campaniile și toate greutățile infanteriștilor, căpitanul Gh. Cornea risipise neîntrerupt aceeași avalanșă de viață și de voință. Acum o lună s'a oprit. A voit s'o oprească, după cum tot din voință, dintr'o îndărătnică voință ajunsese scriitor și un scriitor cu viguroase calități. „Simfonia morții“ și romanul „Nebunia lumii“ stau mărturie. Într-o bună zi vom reveni, poate, asupra acestui caz scriitoricesc și asupra lecțiilor lui.

Deocamdată să dăm cuvântul bunului părinte G. CALACTION care scrie în LUMEA (II, 44, Duminică, 13 Decembrie 1925) un admirabil și ceștinesc necrolog pentru sufletul neastâmpăratului Gheorghe Cornea :

Gheorghe Cornea avea, pentru această tristă îndeletnicire a cuvântului scris, atitudinea sufletească, încordarea și palima complexă a marilor scriitori. El credea că opera scrisă trebuie zmulă, cu silințe statornice și istovitoare, din adâncul lumilor sufletești. Pentru el, cartea concepută și pusă în lucru era o ființă viitoare, care începea să se hrănească cu sângele, cu nervii, cu tihna, cu reveriile, dar mai ales cu nopțile fără somn ale autorului. Obiceiul, pilduit de atâția fii ai visului — Balzac & Co. — obiceiul să scrii noaptea, să lași adică, la lumina slabă a lămpii, tâmplele tale, pradă painjiniilor nesățioși ai închipuirii: era regula și nobil semn de breaslă, în viața de pe urmă a acestui confrate.

Imi spunea uneori, la lumina soarelui, probabil după ce veghise ceasuri întregi, de noapte, pe caetele lui: — „Să te apuci să scrii... Să vrei să scrii... Să treci dincolo de mahalalele celății literare... Să pătrunzi printre adeverății meșteșugari, să fii asemenea cu ei!... Adică să iei cuvântul, cu destoinicia și cu siguranța giuvaergiu-lui care prinde rubinul, cu cleștele lui, ca să-l așeze tocmai în acea alveolă de aur unde se potrivește mai bine... Ce ușor este să bălăcărești dicționarul și să aduni, mormane de hârtie unde cuvântul cade de prostie, lumea e de carton și eroii evocați sunt siluete de pe firmele panoramelor... Imi dau seama din ce în ce mai bine ce însemnează jertfa literară... De câte șapte și opt ori mă prind la luptă cu câte un subiect rebel și blestemat, care îmi scapă din mâni, în faptul dimineții, tocmai când socolesc că năluca e biruită și captivă, în mreaja paginilor mele!...“

L-am văzut, oara din urmă, aci aproape de casa mea, fiindcă locuia și el, în cartierul meu. Mi-a vorbit de o carte a lui, gata să apară de sub teascurile cutărei edituri... Mi-a vorbit de nu știu ce clădire, pe care o ridică undeva, și cu care nădărdia să pună capăt chiriilor, mutărilor și conflictelor cu proprietarii...

Prea multe griji, prea multe planuri prea multe nopți nedormite și — probabil — prea mult zburcium și multe uragane în viața lui, de om croit numai pentru celibat și sihăstrie, și care totuși făcuse greșala să se căsătorească...

La câteva zile, după întâlnire, aflu de naufragiul lui. Cazanul nu putuse să mai

reziste. Vehemența aburilor, adunați în el, îl biruise!

Cu strângere sufletească, îl adun pe acest sărman prieten, din cele câteva cutii unde-l păstram, cu luare aminte, și-l găsesse ciudat dela început până la sfârșit. Nelămurit sunt în privința valorii literare a lucrurilor pe cari apucase să le tipărească. Trist sunt că, trecând adeseori pe lângă mine, n'a voit să știe și să întrebe cum pot să perseverez, în viață, alții cari au trecut și se găsesse și azi, sub hamuri de ștreanguri și de noduri gordiane... Măhnit sunt că un suflet, deosebit de împodobit, și-a smuls cununa și-a zădărlit-o — sporind legiunile suicidului — în cloaca lui Satan....

Dar îl voi vedea, multă vreme, agățat sub lampa lui și la masa lui de lucru, și aducând meseriei noastre un omagiu puțin obicinuit... Poate că acel volum, pe care-l aștepta să pice din valfurile tipografice, va dovedi tuturor — mai mult decât primele două — că literatura noastră a pierdut în Gheorghe Cornea un pretendent de viță.

Poșta redacției

Nu avem nimic de retractat din ceea ce am scris sub acest titlu în No. 51 al „Universului Literar“. O completare se impune. Și pentru liniștirea corespondenților noștri nerăbdători și pentru a împăca conștiința redactorului. Nu a fost vorba să se răspundă la „Poșta Redacției“, oricui ține un condei în mână. Pentru așa ceva, paginile acestei reviste n'ar fi încăpătoare și un singur redactor ar fi în orice caz insuficient. Apelul nostru — căci apel voia să fie — căuta tocmai să preîntâmpine această gravă obiecțiune. Ne amintim de „Poșta Redacției“ dela felurile reviste din trecut. Într'adevăr se glumea cu frenezie. Nu vom face-o. Cui ar folosi să biciuim în public defecte, de multe ori sincere, deci nevino-vate? Inșă vom răspunde, întotdeauna, acelora, cari din motive de tehnică a sumarelor, ar trebui să aștepte până să fie tipăriți;

Și acelora cari ne cer relațiuni ce necesită răspunsuri prin poștă — în-țelegem răspunsuri necesare —;

Și, mai ales, acelora cari merită o încurajare, o îndrumare sau chiar un cuvânt de mulțumire.

Și-acum, înainte de a inaugura acest olt al muzelor, un răspuns în bloc: unii imită pe Eminescu și alții, pe Bacovia. Vom spune: cultul pentru Eminescu ca și adorația contagioasă a lui Bacovia sunt explicabile — dar nu mai puțin păcate.

Nevoia de a rima, de dragul rimei, nu e recomandabil. E de preferat o lectură serioasă, un drum în aer liber, chiar un sport și mai ales cultul pentru natură și pentru oameni. Sunt exerciții care favorizează, pe nesimțite, pe scriitor.

T. Rășcanu. — Buhăești: — Veți primi o scrisoare.

Sergiu Dan. — Se va publica.

Cronica literară germană

E r a t ă

Literatura germană de azi se îndepărtează tot mai mult de sbuciumările colțuroase, de extazul nearticulat al expresionismului, dacă chiar personalitățile cele mai de seamă care au ilustrat acest curent s'au ferit de salturi nechibzuite spre domeniul liniștei organizate ce ar putea sintetiza în forme statice un întreg șir de tendințe dinamice. În cele mai multe cazuri, însă răzvrătirea cuvântului a adormit. Corul celor mulți care a acompaniat cu lirisme țipătoare și rupte înfrângerea Germaniei și acea revoluție, atât de spiritual botezată de marele romancier Alfred Döblin „Balul mascat german”, tace de mult. Kasimir Edschmid a atras, în ultimul timp, atenția Franței literare, în Germania, însă nimeni nu mai crede în viitorul prozei lui. Nu altfel le-amers atător altor scriitori. Hasenclever și Wolfenstein, van Hoddis, Lichtenstein, Lemm Gustav Sack, Benn, Becher, Ehrenstein, Leonhard, Otten, Ludwig Rubiner au fost uitați. Pe drept și pe nedrept. Filtrul cel mare al timpului a lucrat mai repede ca ori când. Figurile reprezentative au rămas, au mers mai departe pe drumul ales mai de mult.

Prozatorul Leonhard Frank, autorul celebrului roman „Die Räuberbande”, a adâncit mult supra-realismul său — care n'are nimic comun cu sensul francez al acestui termen, ci înseamnă într'adevăr numai realitate rațională, dar potențiată, — iar Fritz von Unruh, unul dintre cei mai puternici mănuiitori ai cuvântului german, a rămas expresionist, ferindu-se, însă tot mai mult de expresia dramatică contopită în extaz și susținută de strigăte. Construcția dramelor sale a devenit tot mai puternică, pe când „Gats” (1925) ultima piesă a lui Georg Kaiser, ne arată încă odată că autorul ei rămâne veșnic credincios spiritualei sale recăte din trecut, închegând dialoguri eminente, fără a ajunge la idealul părerilor lui despre drama modernă: cuprinderea vieții între Platon și Cinematograf. Acest nespus de dibaciu constructor teatral care, firește, înseamnă o culme în evoluția dramei moderne, va trebui să mai arate încă cum că legăturile sale cu pulsația timpului cunosc și dimensiunea a treia, adică adâncimea.

Dar nu numai alături de Kaiser, ci și în complexul literaturii germane de azi și din trecut, minunatul poet epic Theodor Däubler și romancierul Alfred Döblin ar putea să aibă dreptul la aceeași admirație a lumii întregi ca norvegianul Knut Hamsun sau Marcel Proust. Expresionismul lui Däubler nu a capitulat, dar și-a lărgit mult cadrul spiritual, cuprinzând intuitiv întreaga cultură clasică („Päan und Dithyrambos”, Insel-Verlag, 1924)—pe când Döblin și-a strâns forma neobicinuit de grea și de mișcată, potențând și mai mult diferențierea subiectivă a prozei lui.

În ultima lui carte, „Reise in Polen” (S. Fischer-Verlag, Berlin, 1926), apărută de Crăciun și sosită acum câteva zile la București, subiectivismul optimist și totuși foarte organizat a luat proporții necunoscute încă în scrisul german. Sunt pagini ce ne par uneori chiar ca o contopire între Heinrich von Kleist și Charlie Cuaplin. Individualismul crește din pământ, țese un mit optimist din tot ce e mecanic și străin. Din necunoscut se încheagă un „da” răsunător și prelung față de furnicarul lumii. Nimic nu rămâne periferic. Un gest sau un surâs de țărăn sau privirea unei femei sunt simboluri.

Însă pe când înfățișarea de suprafață

a curentului expresionist se stinse, forma clasică a poeziei lui Ștefan George își câștigă noui admiratori. Întoarcerea poeziei germane contemporane la forma liniștită nu se poate însă concepe fără înrăurirea hotărâtoare a romanticului clasicist Friedrich Hölderlin, recunoscut astăzi ca cel mai de seamă poet liric german alături de Goethe. (O traducere a poemelor sale în franțuzește a apărut de curând). Hölderlin, care timp de un veac nu a fost luat în seamă, a devenit astăzi un fel de modă. Cumințirea poezilor expresioniști pare imposibilă fără reapariția măsuratelor, seninelor sale poeme. În lirica germană contemporană și misticismul e încuiat în cuvinte foarte liniștite. Fantul că Rudolf G. Binding și Wilhelm von Scholz sunt astăzi poezii favoriti ai revistelor mari din Germania e foarte caracteristic pentru un întreg curent. Nicăeri Laotse n'a găsit, în ultimii ani, atâția adepți, ca în Germania. Cinci traduceri însemnate au propagat și au susținut această predilecție.

Totuși acum privirile se îndreaptă din nou în spre Apus, spre Franța și lumea anglo-saxonă. Și pe când haoticul prozator Jean Paul a fost redescoperit și reeditat în foarte multe ediții, revistele germane sunt pline de autobiografii și note de drum. Toți vor parcă să-și rechemie timpul pierdut. Se poate întrezări chiar uneori o influență a lui Marcel Proust. Hermann Hesse a publicat de curând sub numele „Kurgast” jurnalul unui bolnav într'o mare stațiune balneară, iar Josef Ponten, care acum cinci ani era prea puțin luat în seamă, publică nuvele foarte subiective ce nu sunt altceva decât însemnări desprinse de substanța epică, comună prozei germane de până acum. Noua carte a alsacianei Anette Kolb „Snitzbogen” (S. Fischer-Verlag, Berlin, 1925) urmează aceleași tendințe.)

Succesul de librărie al anului 1925 a fost marele roman „Der Zauberberg” — „Muntele vrajei” — de Thomas Mann. În mai mult de 1200 pagini, nespus de severul stilist a realizat unul dintre cele mai de seamă romane ale întregii literaturi germane, un complex de viață ce se desvoltă logic și organic și care cu cinstă poate sta alături de romanele „Wilhelm Meister” de Goethe, „Siebenkäs” de Jean Paul, „Der grüne Heinrich” de Gottfried Keller sau de „Wallenstein” de Alfred Döblin. Thomas Mann povestește cu suverană măiestrie soarta unui om tânăr într'un sanatoriu de tuberculosi din Davos. Sanatoriul e un fel de republică a acelora ce trăiesc îndepărtați de lume și care își are legile ei, obiceiurile ei. Un tânăr, cum l'am putea întâlni oriunde, se desvoltă în această atmosferă, se apropie tot mai mult de marea „imagine a vieții”. Cu totul nouă și unică pare anatomia lirică din acest roman. E un rol diametral opus lui Dostoievski. Și cu toate că angrenatul epic e cu mult mai puțin rezistent decât în romanul „Buddenbrooks”, spiritul cuprins de febrile vii și de acțiunea largă a cărții ni-l arată pe acest autor ajuns la un nivel cu totul superior, ce nu se îndepărtează niciodată de simțăminte foarte umane și europene.

Proza lui Thomas Mann e oarecum înrădită cu aceea a lui Dickens și a lui Thackeray. Mann nu are însă un fel caracteristic german de a vedea lucrurile și stările. Forma prozei germane se apropie, altminteri, pe altă cale, tot mai mult de aceea a popoarelor latine. Acei care cred fanatic în mănuierea germană a sintaxei, admiră astăzi mai mult ca oricând nuve-

Cetitorii „Universului Literar” nu puteau fi scutiți de lepra greșelilor de tipar. Știm, că ei au îndreptat o bună parte din ele. Din respectul pentru gândul autorilor vom indica, totuși câteva:

● În Nr. 51 (an. XLII) în poezia „Cozia” a d-lui Ion Pillat, să se citească în strofa a II-a: *In amurg* în loc de *La amurg*.

● În strofa a III-a: *Stele au sclipit* în loc de *Stelele-au sclipit*.

● În acelaș număr, în articolul d-lui Ramiro Ortiz: „Ceva despre Petrarca și studiile limbei italiene în România”:

Pag. 5, col. I, rând 13: *pufin comune* a se citi: *nu tocmai vulgare*.

47: *scepticismul* a se citi: *secentismul*.

49: *calderonismul* a se citi: *culleranismul*.

56—57: *a cărui schema o împrumută canzonetelor* a se citi: *și împrumută dela Petrarca schema canzonelor*.

II, rând 13: *ai cărei fii Românii* a se citi: *ai cărei fii*.

16: *românii* a se citi: *Românii*.

28: *viața puternică* a se citi: *viața — ce-i drept — puternică*.

30: *e adevărat* a se citi: *cum le ramura culturii franceze*.

32—33: *fie ramura aceea a culturii franceze* se suprimă.

38: *deși niciodată însuși* a se citi: *fiindcă niciodată nici chiar*.

III, rând 31: *Dar nu pot scăpa cu vedere* a se citi: *Și nu mă descurajează*.

41: *Dar* a se citi: *Și*.

52: *Gardoner* a se citi: *Gardner*.

56: *s-o predau* a se citi: *s'o înființez*.

60: *își fac o cinste din aceasta* a se citi: *își fac datoria*.

73: *Romanticismul* a se citi: *Romantis-*

mul.

Pag. 6 col. IV, rând 6: *din inițiativa* a se citi: *și datorită*.

14: *Instituto* a se citi: *Istituto*.

21: *prilejul oferit* a se citi: *prilejul ce mi l-a oferit*.

● În Nr. 52 (an. XLII) în „Teremoniile”

logofătului Gheorgachi această greșală inuelegantă:

În pag. 7-a, col. 2-a: *confețioane* și nu *confectionate*.

lele și anecdotele minunate ale lui Wilhelm Schäfer și toată proza lui Rudolf Borchardt. Schäfer a publicat de curând o năvelă „Hölderlins Einkehr” (Georg Müller-Verlag, München, 1925) care ne înfățișează toate calitățile mari, dar și granițele felului lui de a cuprinde o acțiune ce și-a găsit premergători în anecdotele lui Johann Peter Hebel, în Kleist și Jeremias Gotthelf. Rudolf Borchardt publică în revista „Deutsche Beiträge” ce apare la München, fragmente din traducerea lui a „Divinei Comedii”. Apariția completă a acestei tălmăciri va fi, de sigur, unul dintre cele mai de seamă evenimente literare din Germania, fiind singura traducere bună de până acum; aceea a lui Ștefan George rămânând fragment.

În anul 1925 au apărut în traducere germană operele complete ale următorilor scriitori: Balzac, (trei ediții, apărute în editurile Powohlt 44 volume). Insel și Georg Müller, Mérimé, Gautier, Emile Zola, R. L. Stevenson, Galsworthy. S'a început traducerea întregului ciclu „A la recherche du temps perdu” de Marcel Proust. Editura Rütten & Loening, Frankfurt, publică operele lui Panait Istrati în traducere germană.

OSCAR WALTER CISEK

Premiul literar al „Ideei Europene“

3 IANUARIE, 1853 : Apare la Sibiu „Telegraful Român“ sub conducerea lui Aron Florian.

1868 : Apare la Pesta jurnalul politic și literar „Federațiunea“ sub direcția lui Alexandru Roman.

1891 : Apare la Blaj „Unirea“ foaie bisericească-politică sub redacția D-rului Vasiliu Hossu.

4 IANUARIE, 1847 : Apare la Blaj sub conducerea lui T. Cipariu „Organul luminării“ prima revistă scrisă cu litere latine.

1852 : S'a născut în Greifswald (Germania) scriitoarea Mite Kremnitz, cunoscuta filoromână și traducătoare din literatura noastră.

1868 : Nicolae Blaremburg a vorbit la Ateneul Român din București „Despre poezia populară“.

1877 : S'a născut în Brașov marele nostru filolog Sextil Pușariu.

5 IANUARIE, 1860 : S'a serbat la Iași cu mare entuziasm și solemnitate, cea dintâi aniversare a Unirii Principatelor, la care a asistat Domnitorul Alexandru Ioan Cuza și soția sa Domnița Elena.

1878 : S'a născut în Iași nuvelistul Em. Gârleanu.

1897 : A murit istoricul ardelean Dr. Gr. Silași.

1903 : Alexandru Vlahuță și George Coșbuc părăsesc revista „Semănătorul“.

6 IANUARIE, 1802 : S'a născut în Târgoviște, Ioan Heliade Rădulescu.

1866 : P. P. Carp a vorbit la Ateneul Român din București despre „Machibet de Shakespeare“.

1881 : S'a născut în București poetul Ion Minulescu.

1906 : Apare la Iași revista „Viața Românească“.

7 IANUARIE, 1839 : Apare la Buzău „Vestitorul bisericesc“ gazetă religioasă și morală, redactată de Ierodiaconul Dionisie Romano și G. Munteanul.

1848 : S'a născut în Șiria lângă Arad, scriitorul Ioan Slavici.

1868 : Vasile Alecsandri a vorbit la Ateneul Român „Despre poezia populară“.

1899 : I. L. Caragiale a citit cu verva și cunoscută mai multe bucăți literare, în sala Ateneului Român din București.

1908 : A murit scriitorul Ronetti Roman.

1914 : A murit folkloristul At. M. Marienescu.

8 IANUARIE, 1884 : C. Dissescu a vorbit la Ateneul Român din București, despre „Partidele într'un stat constituțional“.

9 IANUARIE, 1844 : Apare la Iași revista „Propășirea“ condusă de M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, I. Ghița și P. Balș.

1850 : Apare la Iași „Gazeta de Moldavia“ condusă de Gh. Asachi.

OMISIUNI

□ Desenul d-lui Liviu Rebreanu din Nr. 51 este al d-lui S. Maur.

□ Desenul d-lui Cincinat Pavelescu din Nr. 52 este al d-lui Marcel Iancu.

□ Desenul d-lui Dragoș Protopopescu din Nr. 52 este al d-lui Ștefan Dimitrescu.

□ Cele 6 coloane și jumătate din „Tereimoniile“ logofătului Gheorgachi sunt reproduse din „Povestiri din Cronicari“, eulegerea d-lui Ovid Densusianu, publicată în „Biblioteca pentru toți“. Ultima parte e reproducă din „Letopiseți“.

În numărul viitor al „Universului Literar“ vom consacra un editorial în legătură cu chestiunea premiilor literare și a eficacității lor.

Până atunci socotim interesant pentru cetitorii noștri, să reproducem următoarele rânduri cu care „Ideea Europeană“ premerge cel de-al treilea scrutin al premiului ei și care va avea de ales între Ion Minulescu și Liviu Rebreanu.

Cum este un premiu plebiscitar, îndemnăm pe cetitorii noștri să participe la acest scrutin trimițându-și votul pe adresa : „Ideea Europeană“, strada Paris, Nr. 1.

„Cititorii „Ideei Europene“ au ales la al doilea scrutin al concursului nostru literar, pe scriitorii :

ION MINULESCU

și

LIVIU REBREANU

Acest concurs nu avea alt scop decât să încerce o trezire, în publicul ales, a interesului pentru literatură românească, foarte scăzut în ultimul timp — atât de scăzut, încât se admitea curent, chiar de către oamenii noștri de litere, îndrumători într'un chip ai opiniilor literare, — că interesul pentru literatură românească la publicul cititor nu depășește vârsta pubertății elevilor de liceu.

„Ideea Europeană“, neadresându-se acestei pătură impozante de cetitori, concursul ei literar risca să fie destul de temerar. Rezultatul de până acum însă, ne îngăduim a-l socoti concludent, întru cât scriitorii ieșiți la ultimul scrutin sunt cei mai caracteristici pentru concepțiile dominante astăzi în literatura, nu numai a noastră, dar și cea universală.

Cititorii „Ideei Europene“, alegând pe scriitorii ION MINULESCU și LIVIU REBREANU, au relevat, credem, în afară de personalitatea acestor scriitori, și concepțiile dominante astăzi în literatură și reprezentate prin activitatea literară a acestora.

Au subliniat unii, deoparte, în ION MINULESCU : esteticismul, individualismul, gustul său exclusiv și aristocrat pentru artă, liber de orice alte preocupări, obiectivismul său în înțelesul de pură conținut artistic și, desigur, mișcările rafinate ale fantaziei sale și haina de un gust expresionist a simțirii sale.

De cealaltă parte, LIVIU REBREANU este reprezentantul incontestat al unei gândiri aplicate la ideile moderne umanitare, sociale, cu vădită tendință realiste și de pătrundere psihologică a sufletului omenesc, frământat de o conștientă pozitivă asupra vieții pe care la rândul său o frământă cu mijloacele dinamice ale inspirației sale.

Acestea fiind cele două concepții despre artă pe care le descoperim în alegerea din urmă a cititorilor „Ideei Europene“, ne-am gândit să ducem cât mai departe rezultatele concludente ale acestui concurs, făcând să beneficieze în primul rând, din iestrea la înalță, față în față, a acestor două concepții, interesul suprem pentru problema vieții noastre literare.

Avem de astă dată prilejul să stărnim acest suprem interes în publicul de astăzi, un interes care să ne reamintească premisele eroice ale luptelor literare de odinioară, pe argumente superioare de credință literară. Ne gândim la premiile când constituția noastră publică se născuse după duelul dintre Maiorescu și Cihoca : Artă pentru artă sau Artă cu tendinți ?

Și pentru 'o asemenea măreață mișcare pe care o preconizăm acum, dându-ne seama că cuprinsul unei mici reviste de

idel, cum e a noastră, este neîncăpător, declarăm că problema astfel pusă de cititorii „Ideei Europene“, o punem bucuros în circulație mai largă prin mijlocirea presei zilnice și a caselor de editură interesate la acest concurs.

Vom publica în No. viitor al „Ideei Europene“, rezultatul inițiativei întreprinse de noi deocamdată față de scriitorii aleși ai cetitorilor noștri și sperăm a face astfel din acest concurs o adevărată întrecere literară, care să restaureze interesul pentru literatură în preocupările sufletești ale publicului românesc.

„IDEEA EUROPEANĂ“

Cărți primite

(asupra cărora vom reveni în numerle viitoare :)

Soveja : Titu Maiorescu, ed. „Cartea Românească“, 1925 ; 45 lei.

I. Vlădescu : Isovoarele istoriei Românilor, I. Letopisețul dela Bistrița și Letopisețul dela Putna, ed. „Cartea Românească“, 1925 ; 60 lei.

Th. D. Speranția : Anecdote proaspete, vol. VIII, ed. „Cartea Românească“, 1925 ; 70 lei.

Șt. Zeletin : Burghezia română. Origina și rolul ei istoric, ed. „Cultura Națională“, 1925 ; 120 lei.

Lord Byron : Cain, un mister, tradus de Petre Grimm, ed. „Cultura Națională“, 1925 ; 60 lei.

Epictet : Manualul, tradus de C. Fedeleș, ed. „Cultura Națională“, 1925 ; 50 lei.

Euripide : Bacantele, Alceste, Ciclopul trad. St. Bezdechi, ed. „Cultura Națională“, 1925 ; 100 lei.

Xenofon : Apologia lui Socrate, trad. de St. Bezdechi, ed. „Cultura Națională“, 1925 ; 100 lei.

Goethe : Stella, Clavigo, Egmont, trei tragedii în proză, trad. de Traian Bratu, ed. „Cultura Națională“, 1925 ; 100 lei.

Tache Papahagi : Graiul și folklorul Maramureșului (Academia Română) „Cultura Națională“, 1925 ; 100 lei.

Goethe : Faust, opera completă, trad. de I. V. Soricu, ed. „Ancora“ 1925 ; 120 lei.

E. Lovinescu : Istoria civilizației române moderne, vol. II și III, 1925 ; a câte 50 lei.

Gobineau : Renașterea, scene istorice alese, trad. de A. Toma, ed. „Ancora“ 1925 ; 60 lei.

F. Aderca : Omul descompus, roman, ed. „Ancora“, 1925 ; 60 lei.

I. Vasilescu-Nottara : Străbătând China dela Shanghai la Peking. Note de călătorie. Cu 64 fotografii originale și o copertă ilustrată de pictorul M. Teșanu, ed. „Ancora“, 1926 ; 160 lei.

Almanahul Presei Române pe 1926, editat de „Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat“, Cluj, 1925 ; 100 lei.

Șt. V. Ionescu : Perspective. Ritmurii cronometrice, etc., Ploesti, 1925 ; f. p.

E C O U R I

REDACTIONALE

□ Tot ce privește redacția se va adresa, fie revistei „Universul literar”, fie redactorului, d. Perpessicius, în str. Brezoianu Nr. 9 bis.

□ Manuscrisele nepublicate se ard.

□ D-nii autori și editori ce trimit cărți pentru recensare sunt rugați a le adresa personal redactorului, în str. Brezoianu, Nr. 9 bis.

□ În numerele viitoare vom începe publicarea unor reportagii printre instituțiile de cultură.

Intâiul nostru reportaj va arăta activitatea din 1925 a principalelor Case de editură din București.

SCRIITORII

□ D. Liviu Rebreanu a terminat următoarele romane: „Magdalena sau întâiul gropar”, „Răscoala” și „Sarpele”.

□ D. N. Davidescu a terminat romanul: „Vioara mută”.

□ Romanul d-lui Vasile Savel: „Vadul Hoților” va ieși în curând de sub tipar.

□ D. George Gregorian pregătește pentru primăvară, un nou volum de „Poezii”.

□ „Danton”, piesa d-lui Camil Petrescu a fost primită în repertoriul Teatrului Regina-Maria.

□ „Cielul vieții”, se va numi noul volum de versuri al d-lui Camil Petrescu.

Va fi o completare a volumului „Versuri” — cu subtitlul „Cielul Mortii” — editat în 1913 de „Cultura Națională”.

□ D. Camil Petrescu va scoate în plachetă poeziile sale, publicate în „Sburătorul literar”: Luminiș pentru Kicsikém.

□ D. Al. T. Stamatiad prepară un volum de poeme: „Peisagii sentimentale”.

□ D. I. Buzdugan a pregătit un volum de poeme: „Podgorii de aramă”.

□ „Strofe pentru elementele naturii” se va numi noul volum de poezii al d-lui Ion Minulescu.

□ D. Scarlat Struțeanu va publica „Introducerea în estetică”: în două lucrări: 1. „Teoria imitațiunii estetice” și „Teoria clarului confuz”.

□ „Comentarii critice” e titlul unui volum de foiletoane critice pe care-l va pune sub tipar d. Scarlat Struțeanu.

□ D. Tudor Vianu a tipărit o lucrare de estetică: „Dualismul artei”.

S. S. R.

□ Societatea Scriitorilor Români a ținut, Duminică 27 Decembrie, adunarea generală extraordinară în vederea modificării unor articole din statut și din Regulament. Sedința s'a deschis la orele 11 dim., sub președinția d-lui LIVIU REBREANU, președintele S. S. R-ului, asistat de d. V. Russu-Știrianu, secretar.

Participă d-nii: Nichifor Crainic, N. Davidescu, I. Foti, Caton Teodorian, M. Sorbul, Gh. Adamescu, Mihăileanu-Stempo, Al. Cazaban, Al. Stamatiad, Alfred Moșoiu, George Gregorian, Camil Petrescu, Perpessicius, Tudor Vianu, R. Voinescu, Al. Sabaru, I. Giurgea, C. Ardeleanu, G. Stratulat, G. T. Niculescu-Varone, I. Dragoslav, I. Băbeanu și d-nele: Elena Bacaloglu și Argenti-na Monteoru.

„POESIS”

□ Gruparea „Poesis” va începe conferințele, la Fundația Regele Carol I, la săfârșitul lui Ianuarie. Ordinea se va fixa în curând. Numele conferențiarilor și subiectele sunt următoarele:

Paul Zarifopol, despre Marcel Proust. M. Ralea, despre André Gide. Tudor Vianu, despre M. Barrés.

Ion Marin Sadoveanu, despre Paul Claudel.

Ion Pilat, despre M. Barrés.

M. Paleologu, despre Charles Mauras.

Sorin Negruzzi, despre Amiel.

S. Șerbescu, despre Henry Barbusse.

Emanoil Bucuța, despre Ch. Peguy.

Em. Ciomac, despre Roger Martin du Gard.

Perpessicius, despre Francisc James.

N. Davidescu, despre George Duhamel.

TEATRALE

□ „Manechinul sentimental”, piesa d-lui Ion Minulescu se reprezintă în-tâia oară, la Național, Vineri, 8 Ianuarie.

□ „Regele Lear”, cu d. C. Nottara, se va juca în a doua jumătate a lui Ianuarie.

□ La Teatrul Regina-Maria se va juca în curând „Bătălia”, de Pierre Fondale, după romanul lui Claudel Farrère.

□ La Teatrul Mic se repetă „Camera 34”, de Yves Mirande.

EXPOZIȚII

□ DUMINICĂ, 17 IANUARIE 1926, SE VA DESCHIDE EXPOZIȚIA D-LUI I. TEODORESCU-SION, ÎN SALA „ILEANA” — „CARTEA ROMÂNESCĂ”.

SOCIETĂȚI CULTURALE

□ În palatul Funcționarilor Publici din Piața Victoriei, s'a inaugurat, la 25 Decembrie 1925, un teatru al funcționarilor și pensionarilor publici.

Trupa d-nei Lucia Calomeri a jucat o piesă în trei acte: „De Crăciun”. D-na Bonciu-Lăcusteanu a cântat „Ave Maria”.

□ S'a inaugurat în str. Biserica Udricani 8, „Casa dr. Iuliu Barasch”, care cuprinde: un teatru, un ateneu popular și o policlinică.

Seara s'a jucat „Șacalii”, de B. Luca.

□ Școala de industrie a Caselor Naționale din Breaza a ținut o serbare în scop filantropic.

A vorbit d. general Maholescu, președintele Caselor Naționale.

□ Joi, 31 Decembrie, Casa Națională din Breaza serbează ajunul Anului Nou, cu producții artistice ale sătenilor din loc și jur.

□ Reuniunea „Frăția” din Cața de pe Târnava, și-a dat balul anual în sala „Dacia”.

CONCERTE

□ La Ateneu, Vineri 8 Ianuarie: contrabasistul Iosif Pruner.

□ Luni 11 Ianuarie, la Ateneu, concertul „Filarmoniceii”, dirijat de G. Georgescu, cu d-na Muza G. Ciomac.

□ La Ateneu, la 22 Ianuarie, concert-piano: d-na Mania Botez.

□ Luni, 18 Ianuarie, în sala Sindicatului ziaristilor, 9 seara, concertul de pian al d-lui N. Caravia.

□ D. G. Carussy, întreprinde un turneu muzical, în țară.

REVISTE

□ În „Ramuri-Drum Drept” (an XIX, No. 10 din Decembrie 1925): o frumoasă traducere „Scorușul” de A. Pop-Marțian din Verhaeren; un fragment „Rănitul fără ochi” din romanul „Intunecare” al d-lui Cezar Petrescu și un articol „Actualitatea Sămănătorului” al d-lui D. Tomescu care — imprudență — anexează romanul „Ion” al d-lui Rebreanu, disciplinei sămănătoriste.

□ Din „Contemporanul” (an IV No. 63) aceste versuri inițiale, singurele organizate dintr-o poezie „Toamnă” semnată Tana Quil:

Toamnă, vânturi umede și moi
Peste drumurile ce făcuserăm amândoi
Fire de pătăjen peste ochi și mână
Semn uitat în cărți de săptămâni...

□ În „Lumea” (II, 45, 1 Ianuarie 1926): „Istoria de Crăciun” de Mihail Sadoveanu; „Cum am învățat să patinez” (literatură americană) de T. Argezi și „Post-Festum” (cronică quasi-fantezistă) de N. N. Tonitza.

□ În „Țara de jos” (II, 11-12, Decembrie-Deceembrie 1925) vorbind de Proust, cronicarul păcătuște și față de limba franceză și față de cea românească, traducând pe „Du côté de chez Swann” și „A l'ombre des jeunes filles en fleurs” cu: „Din partea despre Swann” și „La umbra fetelor cu flori”.

□ În „Spectatorul” (I, 2, 24 Decembrie 1925), noua publicație săptămânală de critică și informație artistică, de E. Lovinescu serie despre „Fundamentul sociologic al protecționismului cultural”. Desprindem acest citat de juste vederi:

„Toate instituțiile culturale românești au fost deci provocate de o inițiativă din afară, și, până la normalizarea procesului formației noastre, au încă nevoie, pentru a dura, de această inițiativă. Ori cât ar fi de discutabilă inițial, în țări de civilizație recentă solitudinea statului pentru toate manifestările culturale devine o obligație morală; multă vreme încă, civilizația noastră nu se va putea susține decât în chip artificial, adică pe cale bugetară. Principiul este acesta și, de finem seama de condițiile speciale ale formației civilizației noastre, nu poate fi altul. Mijloacele numai pot forma un obiect de discuție — pe care nu e momentul să-l punem acum. Oricum s'ar proceda, dealtfel, partea negativă a criticii ar rămâne tot mai largă de cât partea pozitivă a realizării — mizerie legată de tot ce e anticipație și inițiativă omenească”.

□ În „Ideea Europeană” (VII, No. 180, 15 Decembrie 1925): „Învățământul particular” de d. Octav Onicescu, care demonstrează că problema învățământului particular este tot așa de însemnată pentru învățământul românesc ca și pentru cel minoritar; „Filoneism și Mizoneism” de I. Nisipeanu.

□ „Graiul nostru” (I, No. 12, Decembrie 1925) din Bârlad continuă epigrama la adresa d-lui Pamfil Șeicaru, republicându-i recensia despre „Albastru” al d-lui G. Tutoveanu.

Cărți primite

Ion Gane: „Liră de argint Sihleanu”... conferință, 1925; 6 lei.

Charles Lebrun și D. Nanu: Mielul alb, trei acte în versuri. Biblioteca Sămănătorul No. 98—99 ed. Libr. Dicezane, Arad, 1925; 10 lei.

Const. Sudețeanu: Introducere în sociologia lui Auguste Comte; Bibl. Sămănătorul No. 102—103. id. id.

Goethe: Ifigenia în Taurida, trad. de V. Tempeanu; Bibl. Sămănătorul No. 107—108. id. id.

Al. Manculescu: Tudor Dragomir, poezii, Bibl. Sămănătorul No. 109—110; id. id.

Teodor Murășanu: Lumini suflă de vânt, versuri; Bibl. Sămănătorul No. 114—110; id. id.

Gr. M. Alexandrescu: Fabule; Bibl. Sămănătorul No. 132—134; id. id.